

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องสภาพจริงและสภาพที่คาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลคำใหญ่ อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้ศึกษาได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังนี้

1. ความหมายของคำว่าสภาพจริง
2. ทฤษฎีการบริหารการศึกษา
 - 2.1 ความหมายของการบริหาร
 - 2.2 ความหมายของการบริหารการศึกษา
3. หลักการแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคาดหวัง
 - 3.1 ความหมายของความคาดหวัง
 - 3.2 ทฤษฎีความคาดหวัง
 - 3.3 การวัดความคาดหวัง
 - 3.4 ลักษณะของความคาดหวัง
 - 3.5 ความสำคัญของความคาดหวัง
 - 3.6 องค์ประกอบของความคาดหวัง
4. การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 - 4.1 แนวความคิดพื้นฐานในการจัดการศึกษาปฐมวัย
 - 4.2 หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย
 - 4.3 แนวทางการจัดการศึกษาปฐมวัย
 - 4.4 หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี
 - 4.5 มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
5. สภาพทั่วไปของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลคำใหญ่ อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 6.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ความหมายของคำว่าสภาพจริง

มีผู้ให้ได้ให้ความหมายของคำว่า สภาพ และ สภาพจริง ไว้ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายของคำว่า สภาพ หมายถึง ความเป็น
เองตามธรรมดาหรือตามธรรมชาติ เช่น สภาพความเป็นอยู่หรือสภาวะ

สภาพจริง หมายถึง สภาวะที่เกิดขึ้นจริงหรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงและปฏิบัติเป็น
ประจำ

ทฤษฎีการบริหารการศึกษา

1. ความหมายของการบริหาร

ในการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารควรมีหลักและกระบวนการบริหาร การบริหาร
การศึกษา หลักการแนวคิดในการบริหาร เพื่อให้การจัดการบริหารสถานศึกษามีความเหมาะสมและมี
คุณภาพยิ่งขึ้น โดยมีผู้ให้ความหมายของการบริหารไว้ดังนี้

ธรรมบุญ แก้วคำ (2543 : 8) ได้ให้ความหมายว่า การบริหาร หมายถึง การใช้ศิลปะ
กลยุทธ์และภาวะผู้นำทำให้สมาชิกขององค์การเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมหน้าที่ ทำให้
งานขององค์กรประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จิราพร ทรงอยู่ (2545 : 5) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหาร คือการดำเนินงานหรือ
กระบวนการของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมาร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจกันทำงาน เพื่อที่จะให้งาน
นั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ โดยคำนึงถึงการจัดสรรทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ

การม คำพิชุทธ์ (2545 : 8) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหาร เป็นกิจกรรมของกลุ่ม
บุคคลที่ร่วมมือกันทำกิจกรรมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน โดยการใช้กระบวนการและ
ทรัพยากรที่เหมาะสม

จักรวาล ฤงวิชา (2550 : 7) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหาร หมายถึง ความรับผิดชอบ
ต่อการใช้ทรัพยากรทางการบริหาร ได้แก่ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ เพื่อให้บรรลุ
วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านการบริหารธุรกิจยังได้ขยายทรัพยากรการ
บริหารเพิ่มเป็น คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ การจัดการ เครื่องจักรและการตลาด หรือเรียกว่า 6Ms

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึง การดำเนินงานของ
บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยอาศัยปัจจัยที่สำคัญคือ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการเพื่อให้
บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ความหมายของการบริหารการศึกษา

การบริหารการศึกษานั้นเป็นบทบาทหน้าที่ที่โรงเรียนได้รับมาจากสังคม ในปัจจุบันการบริหารการศึกษายังเน้นทางด้านวิทยาศาสตร์ คือความพยายามที่จะอธิบายเหตุผลของปรากฏการณ์ การพยากรณ์ และการควบคุมปรากฏการณ์ต่างๆนอกจากนี้ยังได้นำเอาวิชาการด้านศิลปะและสภาพแวดล้อมทางสังคม การเมือง และวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง คือการบริหาร กับการศึกษา ดังที่นักวิชาการศึกษากล่าวไว้ดังนี้

ประเสริฐ เศษฐพันธ์ (2542 : 6-7) ได้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษา หมายถึง กระบวนการในการร่วมมือกันพัฒนาคุณภาพและสมรรถนะของตนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม มีสุขภาพพลานามัยที่ดีและมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยใช้ทรัพยากรการบริหารที่มีความเหมาะสม โดยใช้ทั้งศาสตร์และศิลปะในการดำเนินการหรือให้บริการด้านการปกครอง การเรียนการสอน และการปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับกิจการศึกษาร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดีมีประสิทธิภาพตามจุดมุ่งหมายที่ได้วางไว้

เขาวพา เดชะคุปต์ (2542 : 42) ได้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษา หมายถึง ความพยายามที่จะดำเนินงานเรื่องของการศึกษาอันได้แก่ โรงเรียน หลักสูตร ครู นักเรียน วัสดุ อุปกรณ์ ตำราเรียน และอาคารสถานที่ เป็นต้น อย่างมีประสิทธิภาพหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือความพยายามที่จะดำเนินงานทุกอย่างที่เกี่ยวกับการศึกษาโดยให้มีผลผลิตคือ ผู้เรียนมีคุณภาพในที่สุด

นพพงษ์ บุญจิตราดุล (2543 : 157) ได้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษา หมายถึง กิจกรรมต่างๆที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างที่บุคคลร่วมกันกำหนดโดยใช้กระบวนการอย่างมีระบบตลอดจนเทคนิคต่างๆอย่างเหมาะสม

สรุปได้ว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง กระบวนการพัฒนาคนที่ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์รวมทั้งการมีส่วนร่วมของบุคลากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขโดยใช้กระบวนการวางแผนการดำเนินการตามแผนการประเมินผลและการปรับปรุงแก้ไขภายใต้ทรัพยากรการบริหารที่เหมาะสม

หลักการแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคาดหวัง

1. ความหมายของความคาดหวัง (Expectation)

ความคาดหวังเป็นลักษณะทางจิตวิทยา เป็นเรื่องของความคิด ความต้องการ ความเชื่อ ความรู้สึก ตลอดจนทั้งแรงจูงใจ เป็นสภาพความรู้สึกของบุคคลที่มีความสุขความอึดอ้อมใจ เมื่อความต้องการหรือแรงจูงใจของตนได้รับการตอบสนอง ความคาดหวังตามพจนานุกรมด้านจิตวิทยา หมายความว่า เป็นความรู้สึกในขั้นแรกเมื่อบรรลุวัตถุประสงค์ และความรู้สึกขั้นสุดท้ายเมื่อบรรลุถึงจุดหมาย โดยมีแรงกระตุ้น จากการศึกษาค้นคว้า พบว่า ซึ่งมีนักวิชาการหลายคนได้ศึกษาและให้ความหมายไว้ต่าง ๆ กันดังนี้

ประเทือง สุงสุวรรณ (2534 : 29) ได้ให้ความหมายความคาดหวังในการทำงานไว้ว่า ความคาดหวังเป็นสภาวะทางจิตอย่างหนึ่งของบุคคล ซึ่งเป็นความรู้สึกนึกคิด หรือความเห็นด้วย วิจารณ์เกี่ยวกับความคาดคะเนหรือการคาดการณ์ล่วงหน้าถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่าควรจะมี ควรจะเป็นหรือควรที่จะเกิดขึ้น ตามความจำเป็น ความเหมาะสมต่อสถานการณ์หรือสภาพในสภาพการณ์หนึ่ง

สัณฐาน ใจเอื้อ (2538 : 92) ได้ให้ความหมายความคาดหวังไว้ว่า หมายถึง ความปรารถนา ความตั้งใจหรือการตั้งเป้าหมายไว้ในอนาคต ซึ่งคาดคะเนจากความสามารถและสภาพตนเอง

ประเจต อำนวย (2541: 32) ได้ให้ความหมายความคาดหวังไว้ว่า หมายถึง ความรู้สึก ความเชื่อ ความคาดหมาย การคาดการณ์ล่วงหน้าของบุคคลที่มีความต้องการในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยสิ่งนั้นอาจจะเป็นรูปธรรมหรือนามธรรมก็ได้ ความรู้สึก ความเชื่อ ความคาดหมายหรือการคาดการณ์แตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละคนด้วย

อังคณา สาลาด (2541 : 143) ได้กล่าวว่าความคาดหวัง หมายถึง การประเมินค่าบุคคลหรือตนเองด้านจิตสำนึกและจิตใต้สำนึก และให้ใช้ความคาดหวังนั้นมาเป็นแนวทางในการกำหนดพฤติกรรมที่จะมีต่อบุคคลที่ตนคาดหวังหรือต่อตนเองในลักษณะที่คิดว่าถูกต้อง

อัศยาพร สุวรรณภู (2541 : 24) กล่าวว่าความคาดหวังในการทำงานหมายถึงสภาพความรู้สึกพึงพอใจของบุคคลที่มีต่องาน และสิ่งแวดล้อมในการทำงานเกิดจากการได้รับการสนองตอบความต้องการทั้งร่างกายและจิตใจ ก่อให้เกิดความเต็มใจที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

วินัย จิตต์ปรุง (2541 : 17) สรุปได้ว่า ความหมายของความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อการให้บริการนั้น นักวิชาการแต่ละท่านได้ให้ความหมายไว้คล้ายคลึงกันอย่างไรก็ตามจุดร่วมที่

สำคัญของความหมายดังกล่าวก็จะเกี่ยวข้องกับ 1) ระดับความรู้สึกของประชาชนในฐานะผู้รับบริการ 2) ระดับความรู้สึกของประชาชนที่มีต่อการให้บริการด้านต่าง ๆ ตามประสบการณ์ที่ได้รับ

ยงยุทธ สิมพา (2542 : 27) ได้ให้คำจำกัดความว่า ความคาดหวังในการปฏิบัติงานหมายถึงความรู้สึกที่ชัดเจนคดีที่มีต่อการปฏิบัติงานและการที่บุคคลปฏิบัติงานด้วยความสุขจนเป็นผลให้การทำงานนั้นให้ประสบความสำเร็จสนองนโยบายและบรรลุมิติวัตถุประสงค์ขององค์กร ดังนั้นความคาดหวังในการปฏิบัติงานของบุคลากรจึงจำเป็น และมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องสร้างให้เกิดบุคลากรให้ได้ โดยเฉพาะกับครูซึ่งเป็นบุคลากรที่จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาให้เด็กนักเรียนเป็นคนที่มีความรู้เพื่อเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศให้มีความก้าวหน้า

รัชดา สุทธิวรวิมลกุล (2542 : 27) กล่าวถึงความคาดหวังในการปฏิบัติงานว่า หมายถึงความรู้สึกความเต็มใจทัศนคติที่ดีของบุคคลทางด้านร่างกายและจิตใจสิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร แต่ถ้าเมื่อใดบุคคลไม่ได้รับความคาดหวังบุคคลนั้นจะแสดงถึงความก้าวร้าวไม่สนใจในการปฏิบัติงานทำให้เกิดอุปสรรคในการปฏิบัติงาน

สุภารัตน์ แซ่ซี้ (2542 : 7) กล่าวว่า ความคาดหวังเป็นความคิดเห็นที่บุคคลมุ่งหวังหรือคาดคะเนต่อบุคคลอื่นให้กระทำการใดสิ่งหนึ่งที่ตนปรารถนา

ซีคอร์ด และ แบคแมน (Secord and Backman. 1964 : 457, อ้างถึงใน อำนวยพร ทรัพย์คง. 2542 : 11) กล่าวว่าบทบาทที่คาดหวัง คือ การคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทซึ่งจะแตกต่างกันไปตามบุคคลที่คาดหวังโดยต่างกันตาม อายุ เพศ ตำแหน่ง ซึ่งเป็นการแตกต่างกันเนื่องจากวัฒนธรรม

สติล (Still. 1968 : 546 – 547, อ้างถึงใน อำนวยพร ทรัพย์คง. 2542 : 11) กล่าวว่าบทบาทที่คาดหวังเป็นการกระทำหรือคุณสมบัติต่างๆ ซึ่งผู้อยู่ในตำแหน่งหนึ่งๆควรจะดำรงตำแหน่งไม่เพียงแต่แสดงพฤติกรรมตามบทบาทให้สอดคล้องกับความคาดหวังของคนอื่น ในสังคมทั่วไปแล้วยังต้องแสดงบทบาทที่จะทำให้การดำรงตำแหน่งของตนคงอยู่การแสดงบทบาทจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทที่คาดหวังกับความต้องการของผู้แสดงบทบาทนั้น จากข้อความดังกล่าวสรุปได้ว่า ความคาดหวังเป็นความคิดเห็นของบุคคลที่จะคาดคะเนเหตุการณ์ล่วงหน้า ต่อบุคคลที่มุ่งหวังให้กระทำการใดสิ่งหนึ่งที่กำหนดไว้

จากการที่นักวิชาการได้ให้ความหมายของความคาดหวังของความคาดหวังไว้ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ความคาดหวัง หมายถึง ความมุ่งหวังหรือความต้องการของบุคคลเกี่ยวกับ

พฤติกรรม สถานการณ์ และสิ่งแวดล้อม ที่ปรารถนาจะให้เกิดขึ้น โดยใช้ความรู้สึกรู้สึกนึกคิด วิเคราะห์และประสบการณ์ในอดีตเป็นเครื่องตัดสินใจ

2. ทฤษฎีความคาดหวัง

ความคาดหวัง เป็นทฤษฎีทางความคิดที่เน้นกระบวนการของการจงใจว่า ทำอย่างไร ในการจงใจด้วยเป้าหมายอะไร ถึงจะเกิดการจงใจ เป็นทฤษฎีที่เป็นรูปแบบการรับรู้จากการประมวลผลความคิดเห็นของการจงใจ ยึดกระบวนการคิดจากจิตสำนึกของคนด้วยการประเมินผลลัพธ์ที่ได้ออกมา และน่าจะเป็นเป็นได้กับตัวเองของแต่ละบุคคล

ทฤษฎีความคาดหวัง เป็นทฤษฎีที่กล่าวถึงกระบวนการความคิดของคนที่มีต่อการจงใจว่าเป็นอย่างไรมาก่อน เมื่อทราบกระบวนการการคิดของตนได้แล้ว ผู้นำหรือผู้บริหารก็พึงจัดสถานการณ์ให้สอดคล้องกับกระบวนการคิดของคนเหล่านั้น จึงจะสามารถสร้างแรงจูงใจให้คนทำงานได้อย่างเต็มศักยภาพ (วิโรจน์ สารัตนะ. 2545 : 127)

ทฤษฎีความคาดหวังนี้ มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีการตัดสินใจ (Decision make theory) ซึ่งพยายามอธิบายว่า บุคคลตัดสินใจที่จะกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการประเมินผลลัพธ์ว่าจะออกมาอย่างไร โดยเริ่มแรกมาจากแนวคิดของนักปรัชญาชาวอังกฤษในศตวรรษที่ 18 – 19 ที่ชื่อเจเรอมี เบนแธม (Jeremy Bentham,) จอห์น สจิวต มิล (John Stuart Mill) และปรัชญาของลัทธิสุขนิยม (Hedonism) ที่มีหลักการว่ามนุษย์จะเลือกทางเลือกทั้งหมดที่เป็นไปได้บนพื้นฐานของสมมติฐานเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความสุข (Pleasure) กับความเจ็บปวด (Pain) กล่าวคือ มนุษย์จะขังใจอยู่ตลอดเวลาว่า การกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งลงไปแล้วจะก่อให้เกิดความพึงพอใจหรือทำให้เกิดความผิดหวังหากผลลัพธ์ที่ได้ประเมินออกมาแล้วว่าเป็นลบมนุษย์ก็จะหลีกเลี่ยงที่จะกระทำการนั้น (ตุลา มหาพสุชานนท์. 2545 : 223) ทฤษฎีนี้จึงเกิดมีสมมติฐาน ดังนี้

1. ปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมคน คือ พลัง 2 อย่างรวมกัน ได้แก่ พลังในตัวคนกับพลังจากสภาพแวดล้อม
2. คนแต่ละคนจะตัดสินใจเองว่าเขาจะมีพฤติกรรมอย่างไรในองค์การ
3. คนแต่ละคนมีความต้องการ มีความประสงค์และมีเป้าหมายแตกต่างกัน คนแต่ละคนต้องการรางวัลตอบแทนจากการทำงานแตกต่างกัน
4. คนแต่ละคนจะเลือกทางเลือกโดยขึ้นอยู่กับพื้นฐานการรับรู้ (Perception) ของแต่ละคนว่าพฤติกรรมอะไรจึงจะนำไปสู่ผลที่ต้องการ (เสนาะ ดิยาวี. 2544 : 217)

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
ห้องสมุดงานวิจัย
วันที่..... 7 ส.ค. 2555
เลขทะเบียน..... 247974
เลขเรียกหนังสือ.....

3. การวัดความคาดหวัง

3.1 วัดดูประสภคของการวัดความคาดหวัง ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน (2535 : 153-154) ได้กล่าวถึงวัดดูประสภคของการวัดความคาดหวังในงาน โดยสรุปได้ดังนี้

3.1.1 เพื่อที่จะได้ทราบถึงสาเหตุของความคาดหวังอะไรไม่พึงพอใจในงาน

3.1.2 เพื่อจะได้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังในงานกับผลงานที่ออกมา

3.1.3 เพื่อที่จะได้เรียนรู้ถึงสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดความคาดหวังและไม่พึงพอใจในงาน

3.1.4 เพื่อจะได้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังในงานกับการฝึกอบรมการขาดงาน หยุดงานบ่อย ๆ การเปลี่ยนงาน การลาออก และการแก้ปัญหา

อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่น่าสนใจมากที่สุดที่ผู้บริหารส่วนมากอยากทราบก็คือ สาเหตุของความคาดหวังและไม่พึงพอใจในงาน สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดความคาดหวังและไม่พึงพอใจในงานซึ่งบางองค์การถือเป็นเป้าหมายสำคัญที่จะต้องทำให้มีขึ้นอย่างสมบูรณ์แบบ

3.2 แบบวัดความคาดหวังในงาน ในหน่วยงานต่าง ๆ ได้รับความสนใจกับความคาดหวังในงานมากนักจิตวิทยาได้สร้างแบบวัดความคาดหวังในงานตามนิยามศัพท์และตามจุดมุ่งหมายของการวัดการแบ่งแบบวัดความคาดหวังในงาน โดยสรุปดังนี้

3.2.1 การแบ่งแบบวัดตามลักษณะข้อความที่ถามได้แก่

3.2.1.1 แบบสำรวจปรนัยเป็นแบบวัดที่คำถามและคำตอบให้เลือกตอบ โดยผู้ตอบต้องตอบตามที่ตนเองมีความคิดเห็นและมีความรู้สึกที่เป็นจริง ข้อมูลที่ได้สามารถวิเคราะห์ด้วยเชิงปริมาณ

3.2.1.2 แบบสำรวจเชิงพรรณนาเป็นแบบสอบถามที่ผู้ตอบตอบด้วยคำพูดและข้อเขียนของตนเอง เป็นแบบสัมภาษณ์หรือคำถามปลายเปิดให้ผู้ตอบตอบได้อิสระข้อมูลที่ได้เป็นไปในลักษณะเชิงคุณภาพ

3.2.2 การแบ่งแบบวัดตามคุณลักษณะของงาน ได้แก่

3.2.2.1 แบบวัดความคาดหวังในงานโดยทั่วไป เป็นแบบวัดที่วัดความคาดหวังของบุคคลที่มีความสุขอยู่กับงานโดยส่วนรวม

3.2.2.2 แบบวัดความคาดหวังเฉพาะเกี่ยวกับงานลักษณะของแบบวัดนี้เป็นการวัดความคาดหวังในงานแต่ละด้าน มิตรสัมพันธ์ ผู้บังคับบัญชาและความก้าวหน้า

สรุป การวัดความคาดหวังในงานนั้น มีการแบ่งแบบวัดตามลักษณะข้อความที่ถาม ได้แก่ แบบสำรวจปรนัย และแบบสำรวจเชิงพรรณนา และการแบ่งแบบวัดตามคุณลักษณะของงาน ได้แก่ แบบวัดความคาดหวังในงานโดยทั่วไปและแบบวัดความคาดหวังเฉพาะกับงาน

4. ลักษณะของความคาดหวัง

ความคาดหวังเป็นกระบวนการตั้งใจและรูปแบบหนึ่งของการรับรู้ซึ่งเป็นคุณสมบัติภายในตัวของแต่ละบุคคลที่มีผลต่อการแสดงพฤติกรรมออกมา เพื่อให้เกิดผลของการกระทำนั้นๆ จากความคาดหวังเปรียบเทียบกับการเล่นละครบนเวทีจะต้องมีบท มีผู้แสดงและมีผู้ชม คือ ความคาดหวังจากบท หมายถึง ภาวะความเป็นจริงต่างๆ ทางสังคมสามารถเปรียบเทียบได้เช่นเดียวกับละคร ซึ่งประกอบด้วยตำแหน่งต่างๆ ทางสังคมมากมายโดยมีบรรทัดฐานกำหนดว่า บุคคลควรจะมีพฤติกรรมเช่นใด ในสังคม กิจกรรมหรือการกระทำต่างๆ ทางสังคมจะถูกจัดระบบและควบคุมโดยบรรทัดฐานที่แตกต่างกันไปตามสถานการณ์และเงื่อนไขของสังคมที่แตกต่างกันออกไป ความคาดหวังของผู้ร่วมแสดงคนอื่น หมายถึง การที่สังคมมีบรรทัดฐานซึ่งเปรียบเทียบกับสคริปที่จะกำหนดบทบาทของบุคคลในความสัมพันธ์ทางสังคม บุคคลในสังคมจึงต้องมีการสวมบทบาทซึ่งกันและกันเพื่อที่บุคคลจะได้คาดหวังพฤติกรรมของบุคคลอื่นในสังคมที่แสดงออกและสามารถปฏิสัมพันธ์ที่ถูกต้องและเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่เป็นความคาดหวังร่วมกันจะเห็นได้ว่า ความคาดหวังนี้เป็นสิ่งช่วยในการตัดสินใจในการกระทำเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่คนเราจำเป็นต้องตัดสินใจเพื่อเลือกกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งในเวลาเดียวกัน (สุพัตรา คงขำ. 2545 : 12)

5. ความสำคัญของความคาดหวัง

พรณี ช.เจนจิต (2528 : 288) กล่าวว่า ความคาดหวังเป็นเรื่องของความรู้สึที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งมีอิทธิพลทำให้แต่ละคนสนองตอบต่อสิ่งเร้าแตกต่างกันออกไปบุคคลจะมีความพึงใจมากหรือน้อยเกี่ยวกับสิ่งใดนี้บุคคลรอบข้าง ความคาดหวังมีแหล่งที่เกิด 4 ประการ คือ 1) การอบรมแต่เล็ก ๆ เป็นไปในลักษณะค่อย ๆ ดูซึมจากการเลียนแบบพ่อกับแม่และคนเคียงข้าง ไม่ต้องมีใครมาสอน ดังนั้น ความพึงใจจึงเป็นเรื่องของการเรียนรู้ 2) ประสบการณ์ของบุคคล 3) การรับถ่ายทอดจากความคาดหวังที่มีอยู่แล้ว และ 4) สื่อมวลชน วรรณคดี วรรณกรรม (2535 :16) กล่าวว่าเมื่อเกิดความต้องการคนก็จะกำหนดเป้าหมาย (goal) หลายอย่างเพื่อสร้างความคาดหวัง กำลังความต้องการของแต่ละบุคคลจะขึ้นอยู่กับปัจจัย ดังนี้ 1) วัฒนธรรมและค่านิยม 2) ความสามารถทางร่างกาย 3) ประสบการณ์ และ 4) สิ่งแวดล้อมและสภาพทางสังคม

พอร์เตอร์ (Porter. 1961 : 1 – 10) ได้กล่าวถึงความคาดหวังต่อการทำงานในแง่ที่ว่า บุคคลจะเกิดความคาดหวังได้ก็ต่อเมื่อประเมินแล้วว่านั่นๆ จะนำผลตอบแทนมาให้ ซึ่งบุคคลได้มีการตัดสินใจไว้ล่วงหน้าแล้วว่า คุณค่าของสิ่งที่ได้รับเป็นเช่นไร บุคคลจึงเลือกเอางานที่นำผลลัพธ์เหล่านั้นมาให้ แนวคิดของทฤษฎีนี้อยู่ที่ผลได้ (outcomes) ความปรารถนาที่รุนแรง (violence) และความคาดหมาย (expectancy) ทฤษฎีความคาดหมายจะคาดคะเนว่าโดยทั่วๆ ไปบุคคลแต่ละคนจะแสดงพฤติกรรมก็ต่อเมื่อเขามองเห็นโอกาสความน่าจะเป็น (probability) ก่อนข้างเด่นชัดว่าหากมีความพยายามก็จะนำไปสู่ผลงานที่สูงขึ้น และยังคงมองเห็นโอกาสความน่าจะเป็นไปได้ก่อนข้างสูงอีกว่า ผลงานที่สูงขึ้นจะนำไปสู่ผล (outcomes) ที่ปรารถนาได้ ความคาดหมายนี้เกิดก่อนการกระทำ จึงสามารถเป็นเหตุของการกระทำพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งเกิดจากแรงผลักดัน ส่วนหนึ่งเกิดจากความต้องการและอีกส่วนหนึ่งเกิดมาจากความคาดหมายที่จะได้รับสิ่งจูงใจ ผลตอบแทนหรือผลลัพธ์ซึ่งจะมีความสำคัญและจะเป็นตัวทำให้เกิดพฤติกรรมใดนั้นขึ้นอยู่กับความคาดหวังต่อผลตอบแทน

จากที่นักศึกษากล่าวมาสรุปได้ว่าความคาดหวังในการปฏิบัติงาน เป็นที่พึงปรารถนาของบุคคลทุกคน เพราะช่วยให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่น และมีประสิทธิภาพผลสูงสุด การสร้างความคาดหวังนั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องรู้เกี่ยวกับกระบวนการเทคนิค และวิธีการด้วยการอาศัยการจูงใจเป็นเครื่องมือสำคัญ การจูงใจบุคลากรให้ได้ผลนั้นผู้บริหารต้องใช้สิ่งจูงใจที่เหมาะสมกับความต้องการของแต่ละบุคคล และมีความรู้พื้นฐานที่จะนำไปใช้ในการเสริมสร้างความคาดหวังในการปฏิบัติงาน

6. องค์ประกอบของความคาดหวัง

เฮิร์ซเบอร์ก, และคนอื่น (Heizberg, et al., 1959 : 113-114) ได้กล่าวถึงทฤษฎีสองปัจจัยหรือองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดความคาดหวังในการทำงานและที่จะป้องกันไม่ให้เกิดความไม่พึงพอใจในการทำงานและที่จะป้องกันไม่ให้เกิดความไม่พึงพอใจในการทำงาน นั้นต้องประกอบด้วย ปัจจัยที่มีผลให้บุคคลปฏิบัติงานอย่างเต็มความรู้ความสามารถและใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ ซึ่งมี 2 ปัจจัยได้แก่

1. ปัจจัยอนามัยหรือค่าจูน (hygien factor) ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นที่ทุกคนจะต้องได้รับการตอบสนอง ปัจจัยเหล่านี้ไม่ใช่สิ่งจูงใจที่จะทำให้คนทำงานมากขึ้นแต่ปัจจัยเหล่านี้ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมของงาน ซึ่งมีอยู่ 11 ประการ คือ

1.1 เงินเดือน

1.2 โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต

- 1.3 ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา
- 1.4 ฐานะอาชีพ
- 1.5 ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา
- 1.6 ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน
- 1.7 การปกครองบังคับบัญชา
- 1.8 นโยบายและการบริหารงาน
- 1.9 สภาพความเป็นอยู่ส่วนตัว
- 1.10 สภาพความเป็นอยู่ของครอบครัว
- 1.11 ความมั่นคงในการทำงาน

2. ปัจจัยเป็นตัวจูงใจ(motivator factor) กล่าวได้ว่าเป็นปัจจัยที่เป็นตัวกระตุ้น ปัจจัยเหล่านี้ส่วนใหญ่เกี่ยวกับการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่ 5 ประการคือ

- 2.1 ความสำเร็จของงาน (achievement)
- 2.2 การได้รับการยินยอมนับถือ(recognition)
- 2.3 ลักษณะงาน(work It self)
- 2.4 ความรับผิดชอบ(responsibility)

กลิมเมอร์ และคนอื่น ๆ (Gilmer. et al., 1971 : 283) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีผลต่อความคาดหวัง จะต้องประกอบด้วย 1) ความมั่นคงปลอดภัย 2) โอกาสก้าวหน้าในการทำงาน เช่น ได้มีโอกาสได้รับสิ่งตอบแทนจากความสามารถในการทำงาน 3) บริษัทและฝ่ายจัดการ ได้แก่ ความพอใจในชื่อเสียงของที่ทำงานและพอใจในการจัดการของฝ่ายจัดการ 4) ค่าจ้าง 5) ลักษณะของงานทำ 6) การบังคับบัญชา 7) ลักษณะทางสังคม 8) การคมนาคมและการติดต่อสื่อสาร 9) สภาพการทำงาน และ 10) สิ่งตอบแทน

บาร์นาร์ด (Barnard. 1972 : 142 – 149) ได้กล่าวว่า สิ่งจูงใจซึ่งหน่วยงานหรือผู้บริหารหน่วยงานสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือกระตุ้นบุคคลเพื่อให้เกิดความคาดหวังในการปฏิบัติงานไว้หลายประการ คือ 1) สิ่งจูงใจเป็นวัตถุ ได้แก่ เงิน สิ่งของหรือสภาวะทางกายที่ให้แก่ผู้ปฏิบัติงานเป็นการตอบแทน ชมเชย หรือเป็นรางวัล 2) สิ่งจูงใจที่เป็นโอกาสบุคคล ได้แก่ เกียรติภูมิ ตำแหน่งการมีอำนาจ 3) ผลตอบแทนทางอุดมคติ ได้แก่ ความสามารถภาพของหน่วยงานที่จะสนองความต้องการของบุคคลที่ได้แสดงฝีมือ ความรู้สึกเท่าเทียมกัน 4) ความดึงดูดใจในสังคม 5) การปรับสภาพในการทำงานให้เหมาะสมกับวิธีการและสภาพบุคคล 6) โอกาสที่จะมีส่วนร่วมในงานอย่างกว้างขวาง และ 7) สภาพการอยู่ร่วมกันในสังคมหรือความมั่นคงในสังคม

มิลตัน (Milton. 1981 : 159) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีผลต่อความคาดหวังในการปฏิบัติงาน คือ ลักษณะงาน เงินเดือน การเลื่อนตำแหน่งในการทำงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ผลประโยชน์ สภาพการทำงาน การนิเทศงาน ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน และการบริหารงาน

กล่าวสรุปได้ว่าบุคคลจะมีความคาดหวังก็ต่อเมื่อได้รับการตอบสนองตามความต้องการของบุคคลนั้น ๆ และองค์ประกอบที่ทำให้เกิดความคาดหวังในตัวบุคคลสามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ องค์ประกอบที่เกี่ยวกับงาน และองค์ประกอบที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของงาน องค์ประกอบที่เกี่ยวกับงาน ได้แก่ ลักษณะของงาน ความสำเร็จของงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าและความรับผิดชอบ ส่วนองค์ประกอบที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ได้แก่ นโยบายการบริหารงาน การนิเทศ ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน ความมั่นคงในการทำงาน สภาพแวดล้อมในการทำงาน ฐานะของอาชีพ และรายได้

การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก(อายุ 3-5 ปี) ด้วยความร่วมมือของชุมชนเพื่อกระจายโอกาส การเตรียมความพร้อมและพัฒนาเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา อย่างเหมาะสม ตามวัยและเต็มตามศักยภาพ ตลอดจนแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองและเป็นพื้นฐานของการศึกษาระดับที่สูงขึ้นต่อไป (สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น. 2545 : 15)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งและบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้มีคุณภาพตามความต้องการและด้วยความร่วมมือของชุมชน

พัฒนาการในช่วงปฐมวัยเป็นพื้นฐานของการพัฒนา ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อในวัยต่อๆ มา ของมนุษย์ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สติปัญญาและสังคม การพัฒนาการในช่วงปฐมวัยจึงต้องได้รับการเอาใจใส่ให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างถูกวิธี และมีคุณภาพเพื่อให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะหน่วยการปกครองที่มีหน้าที่รับผิดชอบการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนในพื้นที่ จึงต้องรับผิดชอบการจัดบริการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อจัดการศึกษาปฐมวัย ให้เด็กได้รับการพัฒนาเตรียมความพร้อมอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อกระจายโอกาส การรับบริการพัฒนาความพร้อมให้แก่เด็กทุกคนในพื้นที่อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

2. เพื่อให้เด็กได้รับการเตรียมความพร้อมอย่างถูกต้อง เหมาะสมกับวัยให้สามารถรับการศึกษาที่สูงขึ้นต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3. เป็นการแบ่งเบาภาระการดูแลให้พ่อแม่ ผู้ปกครองสามารถประกอบอาชีพได้อย่างผาสุก หมดความกังวลในบุตรหลาน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดตั้งและบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพตามความต้องการและด้วยความร่วมมือของชุมชน เพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพของแต่ละพื้นที่ และเป็นไปตามระเบียบปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรดำเนินการดังนี้

1. สำรวจความต้องการของชุมชน

2. กำหนดรูปแบบการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กรูปแบบนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้จัดตั้งและรับผิดชอบศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยจัดหาหรือจัดจ้างบุคลากรทางการศึกษาเป็นหัวหน้าศูนย์และแต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

3. หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นผู้บริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทำหน้าที่ กำกับการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย สมาชิก 5-7 คน คัดเลือกจากชุมชนทำหน้าที่เป็นประธาน รองประธาน เหนรัญญิก โดยจะต้องมีผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาเป็นเลขานุการ โดยตำแหน่ง ให้มีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี และจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถตั้งค่าตอบแทนสำหรับคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ตามความเหมาะสมและความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4. จัดทำแผนและจัดทำบัญชีเพื่อขอความเห็นชอบจากสภาท้องถิ่นนำโครงการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก บรรจุในแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อขอรับงบประมาณสนับสนุน

5. จัดระเบียบ ข้อบังคับ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พ.ศ. 2551จัดทำประกาศ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีรายการดำเนินการ

การจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะต้องคำนึงถึงขอบข่ายของงานสายการบังคับบัญชาและระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่กำหนดให้สถานศึกษาต้องบริหารจัดการให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด โดยจะต้องจัดให้มีการประเมินตนเองทุกปี เพื่อตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและต้องผ่านการประเมินภายนอก จากสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษาตลอดจนระเบียบกฎหมาย

เฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภท ดังนั้น เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถให้บริการพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพได้มาตรฐาน จึงได้แบ่งงานที่จะต้องปฏิบัติในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ครอบคลุมลักษณะงาน ดังนี้ (สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น. 2545 : 21)

1. งานบุคลากรและการบริหารจัดการ
2. งานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย
3. งานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร
4. งานความสัมพันธ์กับชุมชนและการประชาสัมพันธ์

1. แนวความคิดพื้นฐานในการจัดการศึกษาปฐมวัย

การเริ่มต้นเป็นจุดสำคัญของงานทุกชนิด จุดเริ่มต้น คือ การเริ่มชีวิตในเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปในหมู่นักจิตวิทยาและนักการศึกษาว่าเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึงอายุ 5 ขวบ เป็นช่วงที่สำคัญช่วงหนึ่งของชีวิตที่สมองมีการเจริญเติบโตมากกว่าทุกๆ ช่วงอายุเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการปูพื้นฐานทักษะต่างๆ ให้แก่เด็กเพื่อมีความพร้อมในการที่จะพัฒนาในระดับต่อไป ซึ่งการจัดการศึกษาปฐมวัยพัฒนาขึ้นมาโดยแนวคิดต่อไปนี้ (คู่มือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2550 : 28)

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก พัฒนาการของมนุษย์เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวมนุษย์เริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิต่อเนื่องไปจนตลอดชีวิต ครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ พัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจสังคม สติปัญญาและลักษณะนิสัยจะมีความสัมพันธ์และพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับขั้นตอนไปพร้อมกันทุกด้านเด็กแต่ละคนจะเติบโตและมีลักษณะการพัฒนากันแตกต่างกันไปตามวัย ซึ่งบ่งบอกถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในแต่ละวัยเริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิถึงอายุ 5 ขวบ

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ การเรียนรู้ของมนุษย์ผลสืบมาจากประสบการณ์ที่ได้รับ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกิดขึ้นจากกระบวนการที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล และสิ่งแวดล้อมรอบตัว ดังนั้นการจัดสภาพแวดล้อมรอบตัวที่เอื้อต่อการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กและเนื่องจากการเรียนรู้เป็นพื้นฐานของการพัฒนาการในระดับที่สูงขึ้นและเด็กมีการเรียนรู้ตามธรรมชาติตั้งแต่เกิดก่อนจะเข้าสถานศึกษา การจัดการหลักสูตรจึงยึดแนวคิดที่จะให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงด้วยตัวเด็กเองในสภาพแวดล้อมที่เป็นอิสระ เอื้อต่อการเรียนรู้โดยมีผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างที่ดีมีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคน

1.3 แนวคิดเกี่ยวกับการเล่นของเด็ก การเล่นถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญในชีวิตของเด็กทุกคน เด็กจะรู้สึกสนุกสนาน เพลิดเพลิน ได้สังเกตมีโอกาสดลองสร้างสรรค์แก้ปัญหาและค้นพบ

ด้วยตนเองซึ่งมีอิทธิพลและมีผลต่อการเจริญเติบโต ช่วยพัฒนาร่างกาย อารมณ์ สังคมสติปัญญา และลักษณะนิสัย เด็กจะรู้จักการเรียนรู้ความเป็นอยู่ของผู้อื่น สร้างความสัมพันธ์อยู่ร่วมกับผู้อื่น รวมถึงธรรมชาติรอบตัว ดังนั้นในการจัดหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย จึงถือการเล่นอย่างมีจุดหมายเป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก

1.4 แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคม บริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ หรือแวดล้อมตัวเด็กทำให้เด็กแต่ละคนแตกต่างกันหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ถือว่าผู้สอนจำเป็นต้องเข้าใจและยอมรับ วัฒนธรรมและสังคมแวดล้อมตัวเด็กมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้การพัฒนา ศักยภาพ และการพัฒนาการของเด็กแต่ละคน ผู้สอนควรต้องเรียนรู้และอยู่ในกลุ่มคนที่มาจาก พื้นฐานเหมือนหรือต่างจากกันได้อย่างมีความสุขศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มุ่งพัฒนาผู้เรียนรู้ให้มีความพร้อมทั้ง 4 ด้าน มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตและสุนทรีย์มีสุนทรียภาพทางศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหวมีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัยซื่อสัตย์รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รักความเป็นไทย รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการใช้ภาษาในการสื่อสาร คิดและแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

2. หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการ ตลอดจนการเรียนรู้ที่เหมาะสม ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้เลี้ยงดูหรือบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุลและเต็มศักยภาพ โดยกำหนดหลักการ ดังนี้

2.1 ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกประเภท

2.2 ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย

2.3 พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสม

2.4 จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพมีความสุขและประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก

3. แนวทางการจัดการศึกษาปฐมวัย

หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย สำหรับเด็กอายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ขวบนั้นเป็นหลักการที่คำนึงถึงการพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวม เพื่อให้โอกาสในการพัฒนาเด็กทุกด้านตามลำดับขั้นตอนของพัฒนาการอย่างสมดุลและเต็มตามศักยภาพ โดยคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละ

บุคคลและเน้นเด็กเป็นสำคัญ หลักการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต สังคม วัฒนธรรมตามความเป็นอยู่จริงของเด็ก โดยมีผู้ใหญ่ในชุมชนเป็นผู้เชื่อมโยงองค์ความรู้ต่างๆ ให้แก่เด็ก ทั้งยังเปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาอย่างเป็นองค์รวม โดยผ่านการเล่นซึ่งเป็นพัฒนาการธรรมชาติของเด็ก และผ่านกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยของเด็กเล็ก โดยมีผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างที่ดีของการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ต่างๆ โดยมีแนวทางดังนี้

3.1 การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม การพัฒนาหลักสูตรพิจารณาจากวัยและประสบการณ์ของเด็ก โดยเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาเด็กทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญาและลักษณะนิสัยโดยอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์เดิมที่เด็กมีอยู่ และประสบการณ์ใหม่ที่เด็กจะได้รับ ซึ่งต้องเป็นหลักสูตรที่ให้โอกาสทั้งเด็กปกติ เด็กด้อยโอกาสและเด็กพิเศษ

3.2 การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งควรอยู่ในสภาพแวดล้อมด้วยธรรมชาติ ตอบสนองความต้องการ ความสนใจของเด็กทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ต้องสะอาด ปลอดภัย อากาศสดชื่น ผ่อนคลายมีโอกาสออกกำลังกายและพักผ่อนมีสื่อที่มาจากธรรมชาติและวัสดุอุปกรณ์ที่หลากหลายเหมาะสมกับวัย ให้เด็กมีโอกาสเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง สภาพแวดล้อมใกล้ตัวและโลกที่เด็กอยู่ รวมทั้งการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคม

3.3 การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งครูผู้ดูแลเด็กเล็กต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้บอกความรู้หรือสั่งให้เด็กทำมาเป็นผู้อำนวยความสะดวก โดยที่ครูผู้ดูแลเด็กจะต้องยอมรับ เห็นคุณค่า รู้จัก และเข้าใจเด็กแต่ละคนที่คุณแลรับผิดชอบเพื่อจะได้วางแผนสร้างสภาพแวดล้อมและกิจกรรมต่างๆ ได้เหมาะสม นอกจากนี้ครูผู้ดูแลเด็กจะต้องรู้จักพัฒนาตนเอง ปรับปรุงการใช้เทคนิคการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับเด็ก

3.4 การบูรณาการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัยยึดหลักการบูรณาการที่ว่า หนึ่งแนวคิดเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายกิจกรรม หนึ่งกิจกรรมเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายทักษะและหลายประสบการณ์สำคัญ จึงเป็นหน้าที่ของครูผู้ดูแลเด็กควรวางแผนการจัดประสบการณ์ให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการเล่นที่หลากหลายกิจกรรม หลากหลายทักษะ หลากหลายประสบการณ์สำคัญอย่างเหมาะสมกับวัย

3.5 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ครูผู้ดูแลเด็กควรสังเกตและประเมินทั้งการสอนของตนเองและพัฒนาการเรียนรู้ได้บรรลุตามจุดประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ ผลที่ได้จากการสังเกต สามารถบอกได้ว่าเด็กเกิดการเรียนรู้และมีความก้าวหน้าเพียงใด ซึ่งจะช่วยครูผู้ดูแลเด็กในการวางแผนการจัดกิจกรรมชี้ให้เห็นพัฒนาการของเด็กเป็นรายบุคคล ความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละคนและยังใช้ในการประเมินประสิทธิภาพการจัดการศึกษา

3.6 ความสัมพันธ์ระหว่างครูผู้ดูแลเด็กและครอบครัวของเด็ก เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกันเนื่องจากเติบโตขึ้นมา ครูผู้ดูแลเด็ก พ่อแม่ และผู้ปกครองเด็กต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลทำความเข้าใจพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ต้องยอมรับและร่วมมือกันรับผิดชอบมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามหลักการจัดหลักสูตรให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการร่วมกัน

4. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา เด็กจะได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตามวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคลจึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

- 4.1 ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขนิสัยที่ดี
- 4.2 กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรงใช้ได้อย่างคล่องแคล่วประสานสัมพันธ์กัน
- 4.3 มีสุขภาพจิตดีและมีความสุข
- 4.4 มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่งดงาม
- 4.5 ชื่นชมและแสดงออกทางดนตรี การเคลื่อนไหว และรักการออกกำลังกาย
- 4.6 ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
- 4.7 รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย
- 4.8 อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- 4.9 ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
- 4.10 มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมตามวัย
- 4.11 มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
- 4.12 มีเจตคติที่ดีการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

5. มาตรฐานการดำเนินศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง สถานที่ดูแลและให้การศึกษาเด็ก อายุระหว่าง 3-5 ปี มีฐานะเทียบเท่าสถานศึกษา เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งเอง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของส่วนราชการต่างๆ ที่ถ่ายโอนให้อยู่ในความดูแลรับผิดชอบขององค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด/มัสยิด กรมการศาสนา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กรมการพัฒนาชุมชน และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (เล็ก 3 ขวบ) รับถ่ายโอนจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ฯลฯ ซึ่งต่อไปนี้เรียกว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เด็กเป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่า และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศชาติในอนาคต การพัฒนาเด็กให้ได้รับความพร้อมทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาจึงนับเป็นภารกิจสำคัญที่หน่วยงานซึ่งรับผิดชอบจะต้องตระหนักและให้ความสนใจเพื่อให้การพัฒนาเด็กเป็นไปอย่างมีคุณค่าและได้มาตรฐานเหมาะสมกับวัย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะหน่วยงานซึ่งภารกิจหน้าที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาเด็ก ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจไม่ว่าจะเป็นองค์กรปกครองในรูปแบบใดก็ตาม ทั้งองค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลหรือเมืองพัทยา ก็ล้วนแต่มีบทบาทที่สำคัญในการบริหารจัดการเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งสิ้น ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้จัดตั้ง และดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กพร้อมทั้งรับถ่ายโอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งเดิมอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของราชการต่างๆ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่รับผิดชอบในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในทุกๆ ด้านเพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพและได้มาตรฐานกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้เล็งเห็นความสำคัญในการจัดทำมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถดำเนินงานเพื่อพัฒนาเด็กได้อย่างมีคุณภาพ และเหมาะสมซึ่งจะเป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อไปสำหรับมาตรฐานดังกล่าว ได้รวบรวมและจัดทำขึ้นจำแนกออกเป็นมาตรฐานการดำเนินงาน 4 ด้าน ดังรายละเอียดดังนี้

5.1 มาตรฐานด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นสถานที่แห่งแรกที่เด็กจะแยกออกจากพ่อแม่ และสิ่งแวดล้อมเข้าสู่สังคมแห่งใหม่ การดูแลเอาใจใส่ ความรัก ความอบอุ่น ตลอดจนความรู้สึกลดอคยอันน่าจะทำให้เด็กเกิดความประทับใจและไว้วางใจในสิ่งแวดล้อมแห่งใหม่ที่เด็กจะพบต่อไปจึงเป็นเรื่องสำคัญ ผู้ดูแลเด็กเป็นผู้ที่สำคัญที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุดดังนั้นผู้ดูแลเด็กจะต้องมีหน้าที่บทบาทดังนี้

1. เป็นแบบอย่างของเด็ก เนื่องจากเด็กก่อนวัยเรียน เรียนรู้โดยการเลียนแบบ เพราะฉะนั้นผู้ดูแลเด็กจึงควรเป็นผู้มีบุคลิกภาพเป็นแบบอย่างที่ดี ได้แก่ กริยา ท่าทาง การแต่งกาย การทรงตัว การพูดจาที่เหมาะสม ผู้ดูแลเด็กควรใช้เสียงที่อ่อน โยนและภาษาสุภาพ พูดด้วย

ประโยคที่สมบูรณ์ชัดเจน เพื่อเป็นแบบอย่างการใช้ภาษาพูดให้กับเด็ก นอกจากนี้ผู้ดูแลเด็กควรฝึกให้เด็กรู้จักธรรมเนียมประเพณีของไทย เช่น การแสดงความเคารพด้วยการไหว้ ฝึกให้เด็กมีระเบียบรักความสะอาด เช่นการจัดมุมของเล่นเด็ก ไม่แสดงความลำเอียง เพราะเด็กจะมีความรู้สึกในเรื่องนี้

2. การเสริมสร้างบุคลิกภาพและการสร้างสรรค์ ผู้ดูแลเด็กควรตั้งใจฟังเมื่อเด็กพูดพยายามตอบคำถามของเด็กทุกคำถาม ส่งเสริมให้เด็กกระตือรือร้นอยากรู้อยากเห็นในสิ่งต่างๆ รอบตัว ชมเชย หรือแสดงกริยาชื่นชมในผลงานของเด็ก ช่วยให้เด็กมั่นใจในความสามารถของตน ผู้ดูแลเด็กควรเคารพในความแตกต่างของเด็ก ไม่เปรียบเทียบเด็กให้เด็กได้เล่นและทำกิจกรรมด้วยตนเองอย่างอิสระและสร้างสรรค์

3. การส่งเสริมโภชนาการของเด็ก การจัดอาหารเหมาะสมกับวัย การจัดอาหารสะอาดปลอดภัย การปลูกฝังนิสัยที่ดีเกี่ยวกับการกินอาหารของเด็ก เป็นต้น

4. การส่งเสริมนิสัยส่วนตัวของสังคม คือการฝึกนิสัยในเรื่องกิจวัตรส่วนตัวอย่างมีระเบียบ ฝึกการขยับถ่าย การนอนหลับพักผ่อนในเวลากลางวัน การรักษาความสะอาด การเล่นเป็นกลุ่ม ให้เด็กรู้จักการแบ่งปัน เอาใจใส่ต่อความรู้สึกของผู้อื่น

5. การส่งเสริมการใช้กล้ามเนื้อเล็ก เช่น ตา และนิ้วมือซึ่งจะเป็นการสร้างความพร้อมในการเรียนหนังสือของเด็กต่อไป

6. การส่งเสริมการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อใหญ่และการทรงตัว กล้ามเนื้อแขนขา และลำตัวโดยการฝึกให้เด็กวิ่งกระโดด เตะฟุตบอล โยนลูกบอล เป็นต้น

7. การส่งเสริมความเข้าใจภาษา การเล่านิทานหรืออ่านเรื่องจากหนังสือให้เด็กฟัง ตลอดจนการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่ช่วยให้เด็กเรียนรู้ในคำศัพท์ใหม่ๆ เพิ่มขึ้น

8. การสังเกตและการบันทึกการเจริญเติบโต พฤติกรรมและพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กเพื่อนำผลมาใช้จัดกิจกรรม และแก้ปัญหาการเลี้ยงดูหรือพัฒนาเด็กให้มีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัย

หน้าที่โดยทั่วไปของผู้ดูแลเด็ก

1. ทำหน้าที่เลี้ยงดูเด็กและรับผิดชอบเด็ก

2. ดูแลรักษาความสะอาดและความเรียบร้อยของศูนย์เด็กเล็ก จัดตกแต่งอาคารทั้งภายนอกและภายใน

3. จัดทำทะเบียนเพื่อบันทึกน้ำหนักส่วนสูงของเด็กทุกคน เพื่อเปรียบเทียบความเจริญเติบโตของเด็กทุก 3 เดือน

4. ดูแลเด็กให้ทานอาหารได้ครบถ้วนและเหมาะสมกับวัย

5. รักษาความปลอดภัยให้กับเด็ก เมื่อเด็กวิ่งเล่นหรือเล่นเครื่องเล่นต่างๆ

6. ดูแลให้เด็กหลับนอนตามเวลา

7. ซ่อมแซมอุปกรณ์การเรียนรู้ เครื่องนอน ของใช้ของเด็กและศูนย์เด็กเล็กให้อยู่ในสภาพเรียบร้อย

8. จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กตามวัย

9. ทำความสะอาดร่างกายเด็ก

10. อบรมเลี้ยงดูเด็ก ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

11. ประสานกับผู้ปกครองเด็ก และบุคลากรอื่นๆ ในชุมชนเพื่อร่วมมือกันแก้ปัญหาเกี่ยวกับเด็ก

12. จัดทำสมุดบันทึกสุขภาพเด็ก สมุดรายงานประจำตัวเด็ก

13. ผลิต่ออุปกรณ์การเรียนการสอน

การที่ผู้ดูแลเด็กต้องมีบทบาททั้งด้านตัวเด็ก ด้านการดูแลสิ่งแวดล้อมและด้านการมีส่วนร่วมกับบุคคลและชุมชนต่างๆ ตลอดจนปฏิบัติตามหน้าที่โดยทั่วไปของผู้ดูแลเด็ก นับเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น ที่จะช่วยให้การดำเนินงานการดูแลและพัฒนาเด็กประสบความสำเร็จ ก่อให้เกิดการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กให้เป็นศูนย์เด็กเล็กนอกระบบ อันจะเป็นสถานที่ที่เอื้อให้เด็กไทยมีพัฒนาการสมวัยทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอันจะเป็นพื้นฐานสำคัญของการเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพของประเทศต่อไป

ความร่วมมือกับบุคลากรหลักในชุมชน บุคลากรหลักในชุมชน ได้แก่ นายอำเภอ เกษตรตำบล ตำรวจ อนามัยตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ควรสร้างความสัมพันธ์อันดีกับหน่วยงาน ผ่านหัวหน้าหน่วยงานเหล่านี้

1. ให้ความร่วมมือตามโอกาส

2. ขอความช่วยเหลือเพื่อช่วยกิจกรรมศูนย์เด็กเล็ก

3. เชิญเป็นวิทยากรพิเศษ

4. ขอคำแนะนำและปรึกษาเพื่อแก้ปัญหาของศูนย์เด็กเล็กเป็นครั้งคราว

5.2 มาตรฐานด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

สิ่งแวดล้อม คือสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบๆ ตัวเราทั้งที่เป็นธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ น้ำ อากาศ ดิน สิ่งปฏิกูล คน สัตว์ พืช ชีวิตมนุษย์จะมีสุขภาพดี ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ได้ต่อเมื่ออยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี มีความปลอดภัยในชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่ดี มีความปลอดภัยในชีวิต และสิ่งแวดล้อมจะดีได้จากการกระทำของเราเองความสำคัญของสิ่งแวดล้อมต่อสุขภาพและการเจริญเติบโตของเด็ก

ปัจจุบันเด็กต้องเผชิญกับปัญหาสิ่งแวดล้อมต่างๆ เพิ่มขึ้นเป็นผลจากการพัฒนา เศรษฐกิจ อุตสาหกรรม และเทคโนโลยี ก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม เช่น น้ำเสีย อากาศเป็นพิษ เด็กเป็นกลุ่มเสี่ยงสูงได้รับอันตรายจากสิ่งแวดล้อมเป็นพิษเนื่องจากข้อจำกัดขนาดของร่างกาย การเจริญเติบโตที่ยังไม่สมบูรณ์ของอวัยวะต่างๆ พฤติกรรมความอยากรู้อยากเห็นตามธรรมชาติของเด็ก ฉะนั้นเด็กที่กำลังเจริญเติบโตควรอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดี ดังนี้

1. จัดสิ่งแวดล้อมใกล้ตัวอย่างเหมาะสม ทั้งที่บ้าน ศูนย์เด็กเล็ก โรงเรียนและสนามเด็กเล่น โดยเฉพาะความปลอดภัยจากอุบัติเหตุต่างๆ การจัดเก็บของให้เป็นระเบียบ

2. การจัดสิ่งแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม เป็นปัจจัยที่เสี่ยงต่อภาวะสุขภาพของเด็กต้องหาวิธีการป้องกันไม่ให้เกิดการเจ็บป่วยจากสิ่งแวดล้อมต่างๆ เช่น

3. โรคระบบทางเดินอาหาร ได้รับเชื้อโรคจากการกินอาหารและน้ำที่ไม่สะอาด รวมทั้งพฤติกรรมอนามัยที่ไม่ถูกต้อง เช่น การไม่ล้างมือก่อนการรับประทานอาหาร

4. โรคระบบทางเดินหายใจ จากการได้รับฝุ่นละออง เขม่า คาร์บอน อยู่บ่อยๆ อาจมีผลทำให้เด็กเกิดภูมิแพ้ได้

5. โรคที่เกิดจากแมลงและสัตว์นำโรค เช่น โรคไข้เลือดออก มาลาเลีย ไข้ฉี่หนู

6. โรคจากการได้รับสารพิษ เช่น สารตะกั่วในสี สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ปุ๋ยเคมี สารตะกั่วจากแบตเตอรี่ ถ่านไฟฉาย ต้องเก็บสิ่งเหล่านี้ห่างไกลจากมือเด็ก

7. อุบัติเหตุจากการจราจระและการจมน้ำจากแหล่งน้ำใกล้ๆ บ้าน เช่น ร่องน้ำ คูน้ำ ถังน้ำ

5.2.1 การจัดการสิ่งแวดล้อมภายในอาคาร

5.2.1.1 อาคารต้องมั่นคงแข็งแรง หมั่นตรวจ หากชำรุดต้องรีบซ่อมแซม เพราะเป็นอันตรายต่อเด็กได้

5.2.1.2 มีประตูเข้า-ออก เพียงพอและปลอดภัย ไม่น้อยกว่า 2 ทาง เพื่อใช้เป็นทางหนีไฟเมื่อเกิดเหตุไฟไหม้หรือเหตุฉุกเฉิน

5.2.1.3 จัดพื้นที่ใช้สอยเป็นสัดส่วน เช่น ห้องครัว ห้องส้วม ห้องเรียนเหมาะสมในแต่ละกิจกรรม เช่น ห้องเรียน ควรมี โต๊ะ-เก้าอี้ ขนาดพอเหมาะกับตัวเด็ก ขนาดห้องเรียน เหมาะสมกับจำนวนเด็ก

5.2.1.4 พื้นห้องทำด้วยวัสดุที่ไม่ลื่น แข็งแรง ทนทาน ทำความสะอาดง่าย

5.2.1.5 พื้นบันไดทำด้วยวัสดุที่ไม่ลื่นแข็งแรง ไม่ชันจนเกินไป มีราวจับขนาดพอเหมาะกับมือเด็ก

5.2.1.6 แสงสว่าง เพียงพอควรเป็นแสงจากธรรมชาติ ถ้าจำเป็นต้องใช้ไฟฟ้าร่วมด้วยภายในห้องควรทาสีอ่อนๆ ให้ห้องดูสว่างขึ้น

5.2.1.7 จัดให้มีการระบายอากาศดี มีหน้าต่างหรือช่องระลม อากาศถ่ายเทได้สะดวก

5.2.1.8 ของใช้-ของเล่น เก็บให้เป็นระเบียบตามชนิดของๆ เล่นไม่วางเกะกะตามพื้นหรือทางเดินทำให้ลื่นหรือสะดุดหกล้ม หากเป็นของแหลมหรือมีคมต้องเก็บให้พ้นจากมือเด็ก

5.2.1.9 อุปกรณ์ เครื่องใช้ไฟฟ้า สายไฟ ปลั๊กไฟ หมั่นดูแลตรวจตราให้อยู่ในสภาพที่ดี

1) สายไฟควรเดินสายไฟให้เรียบร้อยไม่ระโยงระยาง

2) ปลั๊กไฟควรติดตั้งสูงพ้นมือเด็กหรือสูงจากพื้นอย่างน้อย 1.5 เมตร หากติดตั้งในระดับมือเด็กควรมีพลาสติกปิดที่รูปลั๊ก

5.2.1.10 ตู้ยา ควรอยู่สูงพ้นมือเด็กมีอุปกรณ์ทำแผลและยาที่จะเป็น ต้องมีฉลากยาระบุวันหมดอายุ ผู้ดูแลเด็กเป็นผู้หยิบยาให้เด็กและเก็บให้พ้นมือเด็ก

5.2.1.11 แสงสว่าง ควรเป็นแสงสว่างจากธรรมชาติ สม่่าเสมอทั่วทั้งห้อง เอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก เช่น มีแสงสว่างเพียงพอในการอ่านหนังสือได้อย่างสบายตา เป็นต้น ไม่ควรให้เด็กอยู่ในห้องที่ใช้แสงสว่างจากไฟฟ้าต่อเนื่องนานกว่า 2-3 ชั่วโมง เพราะจะทำให้เกิดภาวะเครียดและมีผลถึงฮอร์โมนการเติบโตของเด็ก

5.2.1.12 เสียง เสียงต้องอยู่ในระดับที่ไม่ดังเกิน(ระหว่าง 60-80 เดซิเบล) อาคารควรจะต้องอยู่ในบริเวณที่มีระดับเสียงเหมาะสม

5.2.1.13 การถ่ายเทอากาศ ควรมีอากาศถ่ายเทได้สะดวกโดยมีพื้นที่ของหน้าต่าง ประตูและช่องลมรวมกันแล้วไม่น้อยกว่า ร้อยละ 20 ของพื้นที่ห้อง กรณีที่เป็นห้องกระจกหรืออยู่ในบริเวณโรงงาน ต้องติดเครื่องฟอกอากาศและมีเครื่องปรับอากาศอย่างเหมาะสมสำหรับบริเวณที่มีเด็กอยู่ต้องเป็นเขตปลอดบุหรี่

5.2.2 สิ่งแวดล้อมภายนอกอาคาร

5.2.2.1 ที่ตั้ง สถานที่ตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรอยู่ในพื้นที่ซึ่งมีขนาดเหมาะสมและต้องไม่อยู่ในพื้นที่ซึ่งอาจเสี่ยงต่ออันตราย ได้แก่ บริเวณขนถ่ายแก๊ส น้ำมัน สารเคมี หรือสารพิษ มลภาวะทางอากาศ แสง เสียงที่มากเกินไป หากไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ต้องมีมาตรการป้องกันภัยต่างๆ ตามมาตรฐานความจำเป็นและเหมาะสม

5.2.2.2 จำนวนชั้นของอาคาร ตัวอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีจำนวนชั้นไม่เกิน 2 ชั้น นับจากพื้นหากสูงเกินกว่า 2 ชั้น ต้องมีมาตรการป้องกันอัคคีภัยและอุบัติเหตุต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นความสูงของตัวห้องไม่ควรน้อยกว่า 2.40 เมตร นับจากพื้นถึงเพดาน

5.2.2.3 ทางเข้า-ทางออก และประตูหน้าต่างต้องมีความเหมาะสมสามารถเคลื่อนย้ายเด็กออกจากตัวอาคารหากเกิดอุบัติเหตุร้ายแรงใดๆ ขึ้น โดยอย่างน้อยต้องมีทางเข้า-ออก 2 ทางในแต่ละทางควรมีความกว้างประมาณ 80 เซนติเมตร

5.2.2.4 ประตูหน้าต่าง ต้องมีความแข็งแรงอยู่ในสภาพใช้งานได้ดีขนาดและจำนวนเหมาะสมกับขนาดพื้นที่ของห้องและความสูงของหน้าต่างควรอยู่ที่ 80 เซนติเมตรนับจากพื้นให้เด็กได้มองเห็นสิ่งแวดล้อมได้กว้างขวาง

5.2.2.5 พื้นที่ใช้สอย ต้องจัดให้มีความแข็งแรง ปลอดภัยและเพียงพอเหมาะสมกับการปฏิบัติกิจกรรมของเด็ก เช่น การเล่น การเรียน การรับประทานอาหาร การนอนแยกเป็นสัดส่วนจากห้องประกอบอาหาร

5.2.2.6 สภาพแวดล้อมและมลภาวะ ควรมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะและควรตั้งอยู่ห่างจากแหล่งอบายมุข ฝุ่นละออง กลิ่นหรือเสียงที่รบกวน มีการจัดระบบสุขาภิบาล การระบายน้ำ การระบายอากาศ และการจัดเก็บสิ่งปฏิกูลให้เหมาะสม ไม่ปล่อยให้เป็นแหล่งเพาะหรือแพร่เชื้อโรค โดยเฉพาะควรกำจัดสิ่งปฏิกูลทุกวัน

5.2.2.7 พื้นที่เล่นกลางแจ้ง ต้องมีพื้นที่เล่นกลางแจ้งเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 2 ตารางเมตร ต่อเด็ก จำนวน 1 คน โดยจัดให้มีเครื่องกลางแจ้งที่ปลอดภัยและมีพอสมควรกับจำนวนเด็กในกรณีที่ไม่สามารถจัดให้มีที่เล่นกลางแจ้งเป็นการเฉพาะหรือในสถานที่อื่นๆ ได้ก็ควรปรับใช้ในบริเวณที่ร่วมแทน โดยมีพื้นที่ตามเกณฑ์กำหนดหรืออาจจะจัดกิจกรรมกลางแจ้งสำหรับเด็กในสถานที่อื่นๆ ที่เหมาะสม เช่น ในบริเวณวัดหรือในที่สาธารณะ เป็นต้น โดยต้องให้เด็กปฐมวัยมีกิจกรรมกลางแจ้งอย่างน้อย 1 ชั่วโมง ในแต่ละวัน

5.2.2.8 ระเบียง ต้องมีความกว้างของระเบียงไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร และหากมีที่นั่งตามระเบียงด้วย ระเบียงต้องกว้างไม่น้อยกว่า 1.75 เมตร ของระเบียงต้องสูงจากที่นั่งไม่น้อยกว่า 70 เซนติเมตร นอกจากนี้ควรตรวจสอบสภาพความคงทน แข็งแรง และสภาพการใช้งาน ปลอดภัยสำหรับเด็กด้วย

5.3 มาตรฐานด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร

หลักการศึกษাপฐมวัย มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และสติปัญญา ที่เหมาะสมกับวัยความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคลจึงกำหนดจุดหมาย ซึ่งถือเป็นมาตรฐานคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

1. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขนิสัยที่ดี
2. กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสาน

สัมพันธ์กัน

3. มีสุขภาพจิตดีและมีความสุข
4. มีคุณธรรม จริยธรรมและมีจิตใจที่ดีงาม
5. ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหวและรักการออกกำลังกาย

ช่วยเหลือตนเองได้อย่างเหมาะสมกับวัย

6. รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและความเป็นไทย
7. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมใช้ภาษา

สื่อสารได้เหมาะสมกับวัย

8. มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมกับวัย
9. มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
10. มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน สำคัญอย่างยิ่งเพราะเด็กในวัยแรกเกิดถึง 5 ปี เป็นระยะที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดกิจกรรมที่เหมาะสมให้กับเด็กเพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพของเด็กแต่ละคน จึงควรยึดหลักการดังนี้

1. ส่งเสริมให้รู้จักปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่น รู้จักรอคอย เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่และให้อภัย
2. ส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน
3. ส่งเสริมให้มีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์
4. ส่งเสริมการคิดแก้ปัญหา การคิดอย่างมีเหตุผลเหมาะสมกับวัย
5. ส่งเสริมให้รู้จักคิด วางแผน และตัดสินใจในการทำกิจกรรม
6. ส่งเสริมให้เด็กมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ผู้ดูแลเด็กและสิ่งแวดล้อม

แนวทางการจัดกิจกรรม

1. แนะนำมุมเล่นใหม่ให้เด็กรู้จักและเสนอแนะวิธีใช้เครื่องเล่นบางชนิด เช่น แวน ขยาย เครื่องซั้ง เป็นต้น
2. เด็กและผู้ดูแลเด็กร่วมสร้างข้อตกลงเกี่ยวกับการเล่น เช่น เก็บของเล่นเข้าที่ไม่นำของเล่นแต่ละมุมมาปนกัน
3. ผู้ดูแลเด็กเปิดโอกาสให้เด็กคิด วางแผนตัดสินใจเลือกเล่นอย่างอิสระในมุมเล่น

หรือมุมเลือกทำกิจกรรมที่จัดขึ้นตามความสนใจของเด็กแต่ละคน ขณะเด็กเล่นผู้ดูแลเด็กอาจชี้แนะ

มีส่วนร่วมในการเล่นกับเด็กได้หากพบว่าเด็กต้องการความช่วยเหลือ คอยสังเกตพฤติกรรมของเด็ก พร้อมทั้งจดบันทึกพฤติกรรมที่น่าสนใจเพื่อดูว่าเด็กมีพัฒนาการแต่ละด้านเป็นอย่างไร

4. เตือนให้เด็กทราบล่วงหน้าก่อนหมดเวลาเล่น ประมาณ 5-10 นาที
5. ให้เด็กเก็บของเล่นให้เรียบร้อยทุกครั้งเมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรม

กิจกรรมสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่ช่วยเด็กให้แสดงออกทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการ โดยใช้ศิลปะ เช่น การวาดภาพระบายสี การปั้น การฉีก การตัด การปะ การพิมพ์ภาพหรือวิธีการอื่นๆ ที่เด็กได้คิดสร้างสรรค์และเหมาะสมกับพัฒนาการ เช่น การเล่นพลาสติกสร้างสรรค์ จุดประสงค์ของกิจกรรมสร้างสรรค์ คือ

1. ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการ
2. ให้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ผ่อนคลายความเครียด
3. ส่งเสริมการใช้กล้ามเนื้อมือและพัฒนาประสาทสัมผัสขั้นระหว่างมือกับตา
4. ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา
5. ฝึกทักษะการสังเกต การคิดและการแก้ปัญหา
6. ส่งเสริมการแสดงออกและความมั่นใจในตนเอง
7. ส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น
8. ส่งเสริมการปรับตัวในการทำงานร่วมกับผู้อื่น
9. ส่งเสริมคุณธรรมในด้านความอดทน การรอคอย ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความรับผิดชอบ

และควรมีวินัยในตนเอง

การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ ควรจัดให้เด็กทำทุกวัน โดยอาจจัดวันละ 3-5 กิจกรรมให้เด็กเลือกทำอย่างน้อย 1-2 กิจกรรม ตามความสนใจดังตัวอย่างดังต่อไปนี้

1. เตรียมโต๊ะและวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อม โดยให้เด็กรับผิดชอบช่วยจัดตัวอย่างการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ใน 1 วัน เช่น กิจกรรมที่ 1 ปั้นแป้งโด กิจกรรมที่ 2 วาดภาพระบายสีด้วยสีเทียน กิจกรรมที่ 3 วาดภาพระบายสีด้วยสีน้ำ กิจกรรมที่ 4 ฉีกปะกระดาษ และกิจกรรมที่ 5 ประดิษฐ์เศษวัสดุ

2. สร้างบรรยากาศในการทำกิจกรรมให้มีความสดชื่น แจ่มใส

3. ให้เด็กเลือกทำกิจกรรมอย่างมีอิสระตามความสนใจของตนเอง อย่างน้อย 1-2 กิจกรรม

4. การเปลี่ยนหมุนเวียนการทำกิจกรรม ผู้ดูแลเด็กต้องกำหนดข้อตกลงกับเด็กว่าในกรณีที่กลุ่มใดมีเด็กครบตามจำนวนที่กำหนดหรือจัดไว้ แต่เด็กสนใจที่จะทำกิจกรรมนั้นเด็กจะต้องคอยให้มีที่ว่างหรือเลือกเล่นในมุมเล่นก่อน เมื่อมีที่ว่างจึงเข้าทำกิจกรรมสร้างสรรค์ที่ตนสนใจได้

5. กิจกรรมใดเป็นกิจกรรมใหม่สำหรับเด็ก ผู้ดูแลเด็กควรแนะนำอุปกรณ์และวิธีใช้

6. ขณะเด็กทำกิจกรรมผู้ดูแลเด็กต้องคอยดูแล ชี้แนะหรือให้คำปรึกษาเมื่อเด็กต้องการ ผู้ดูแลเด็กไม่ควรบอกหรือสั่งให้เด็กทำตามความคิดของผู้ดูแลเด็กหรือให้ทำกิจกรรมเหมือนกันหมดทั้งห้องคอยให้กำลังใจแก่เด็กอย่าติเตียนจนเด็กหมดกำลังใจ

7. ควรกระตุ้นให้เด็กคิดแก้ปัญหาให้เด็กคิดและพบคำตอบด้วยตนเอง

8. เมื่อทำงานเสร็จต้องให้เด็กเก็บวัสดุ เครื่องมือ เครื่องใช้ทำความสะอาดห้องให้เรียบร้อย ทุกครั้ง

9. เมื่อเด็กทำงานเสร็จอาจให้เด็กเล่าผลงานของตนเองทั้งนี้เพื่อพัฒนาภาษาและทักษะการคิดของเด็ก

กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะเป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายอย่างอิสระตามจังหวะโดยใช้เสียงเพลง คำคล้องจอง เครื่องเคาะจังหวะและอุปกรณ์อื่นๆ ประกอบการเคลื่อนไหว เพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดการจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ เรียนรู้จังหวะ และควบคุมการเคลื่อนไหวของตนเองได้ จุดประสงค์ของกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ คือ

1. พัฒนาอวัยวะทุกส่วนให้มีความสัมพันธ์ในขณะเคลื่อนไหว
2. ให้เกิดความสนุกสนาน ผ่อนคลายความตึงเครียดทั้งด้านร่างกายและจิตใจ
3. ฝึกให้เกิดทักษะในการฟังดนตรีหรือจังหวะ
4. พัฒนาภาษา ฝึกฟังคำสั่ง ข้อตกลงและปฏิบัติตามได้
5. ฝึกความจำและเสริมสร้างประสบการณ์
6. พัฒนาด้านสังคม การปรับตัวและความร่วมมือในกลุ่ม
7. ส่งเสริมการกล้าแสดงออก ความมั่นใจในตนเองและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
8. ฝึกการเป็นผู้นำที่ดีและการเป็นผู้ตามที่ดี

แนวทางการจัดกิจกรรม

1. การเตรียมร่างกายมี 3 ขั้นตอน คือ

1.1 ให้รู้จักส่วนต่างๆ ของร่างกายชื่ออะไรอยู่ตรงไหน

1.2 ขณะที่เคลื่อนไหวให้รู้จักตนเองตลอดเวลาว่า ร่างกายส่วนใดของตนกำลังทำอะไร

อยู่

1.3 ฝึกให้ส่วนต่างๆ ของร่างกายคล่องตัวและขยับเขยื้อนตามคำสั่งได้รวดเร็ว

2. การเคลื่อนไหวพื้นฐานแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 การเคลื่อนไหวที่ไม่เคลื่อนที่ ได้แก่ การเคลื่อนที่จากที่หนึ่งไปอีกที่หนึ่งของร่างกาย ณ จุดใดจุดหนึ่งโดยร่างกายจะไม่เคลื่อนไหวกจากจุดนั้นเลย

2.2 การเคลื่อนไหวที่เคลื่อนที่ ได้แก่ การเคลื่อนจากที่หนึ่งไปอีกที่หนึ่ง ได้แก่ การเดิน การวิ่ง การกระโดด เป็นต้น

3. การฝึกจังหวะ

3.1 การทำงานด้วยการใช้ร่างกายส่วนต่างๆ เช่น การขยับเขยื้อนร่างกายตามจังหวะต่างๆ เช่น การจับโคลงศีรษะ การขยับไหล่

3.2 การทำจังหวะด้วยการเปล่งเสียง อาจเป็นการเปล่งเสียงด้วยพยางค์ใดๆทั้งที่มีความหมายและไม่มีความหมาย เช่น ก้าบ-ก้าบ

3.3 การทำงานด้วยการใช้เสียงและจังหวะ เช่น ฉิ่ง กลอง ฉาบ เป็นต้น

4. การเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์

4.1 ให้เด็กแสดงท่าเลียนแบบหรือเล่นสมมติง่ายๆ

4.2 ให้แสดงความรู้สึกด้วยท่าทางและสีหน้า เช่น โกรธ ดีใจ เสียใจ ตกใจ

4.3 ให้เคลื่อนไหวอย่างอิสระในลักษณะต่างๆ กัน เมื่อได้ยินเสียงหยุดให้ทำท่าทางต่างๆตามที่กำหนด

4.4 ใช้วัสดุหรืออุปกรณ์บางชนิดประกอบการเคลื่อนไหว เช่น เชือก แถบผ้า ผ้าเช็ดหน้า ผ้าพันคอ กระดาษหนังสือพิมพ์

กิจกรรมเสริมประสบการณ์ เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เด็กได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ฝึกการทำงาน และอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ จุดประสงค์ของกิจกรรมเสริมประสบการณ์ คือ

1. ส่งเสริมในการใช้ภาษาในการฟัง พูด และการถ่ายทอดเรื่องราว
2. กล้าแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
3. ฝึกมารยาทในการฟัง พูด
4. รู้จักแสวงหาความรู้ เกิดการเรียนรู้จากการค้นพบด้วยตนเอง
5. ส่งเสริมการเรียนรู้ทักษะพื้นฐาน
6. ปลูกฝังให้มีคุณธรรม จริยธรรม
7. รู้จักปรับตัวในการเล่นและการทำงานร่วมกับผู้อื่น

แนวทางการจัดกิจกรรม

1. การสนทนา อภิปราย เป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาในการพูด การฟัง รู้จักแสดงความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งสื่อที่ได้ อาจเป็นของจริง ของจำลอง รูปภาพ สถานการณ์จำลอง เป็นต้น

2. การเล่านิทาน เป็นการเล่าเรื่องต่างๆ ส่วนมากจะเป็นเรื่องที่เน้นการปลูกฝังให้เกิดคุณธรรม จริยธรรม วิธีการนี้จะช่วยให้เด็กเข้าใจได้ดีขึ้น ในการเล่านิทานสื่อที่ใช้อาจเป็นรูปภาพ หนังสือนิทาน หุ่น การแสดงท่าทางประกอบการเล่าเรื่อง

3. การสาธิต เป็นการจัดกิจกรรมที่ต้องการให้เด็กได้สังเกตและเรียนรู้ตามขั้นตอน เช่น การเพาะเมล็ด

4. การทดลองปฏิบัติ เป็นกิจกรรมที่让孩子ได้รับประสบการณ์ตรง เพราะได้ทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง ได้สังเกต การเปลี่ยนแปลง ฝึกการสังเกต การคิดแก้ปัญหา และส่งเสริมให้เด็กมีความอยากรู้อยากเห็น เช่น ประกอบอาหาร

5. การศึกษานอกสถานที่ เป็นการจัดกิจกรรมที่ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงอีกรูปแบบหนึ่ง ด้วยการพาเด็กไปทัศนศึกษาต่างๆ

6. การเล่นบทบาทสมมุติ เป็นการ让孩子เล่นสมมุติตนเองเป็นตัวละครต่างๆ ตามเนื้อเรื่องในนิทานหรือเรื่องราวต่างๆ อาจใช้สื่อประกอบการเล่นสมมุติเพื่อสร้างความสนใจ ก่อให้เกิดความสนุกสนาน เช่น ที่คาดศีรษะรูปคน และรูปสัตว์แบบต่างๆ

7. การร้องเพลง เล่นเกม ท่องคำคล้องจอง เป็นการจัดให้เด็กแสดงออกเพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และเรียนรู้เกี่ยวกับภาษาและจังหวะ

กิจกรรมกลางแจ้ง เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้มีโอกาสออกไปนอกห้องเพื่อออกกำลังกาย และแสดงออกอย่างอิสระ โดยยึดความสนใจและความสามารถของเด็กแต่ละคนเป็นหลักกิจกรรมกลางแจ้งที่ควรจัดให้เด็กได้เล่น เช่น

1. การเล่นเครื่องเล่นสนาม ที่เป็นเครื่องเล่นที่เด็กอาจปีนป่าย หมุน โยก ในรูปแบบต่างๆ เช่น

1.1 เครื่องเล่นสำหรับปีนป่ายหรือตาข่ายสำหรับปีนเล่น

1.2 เครื่องเล่นสำหรับโยกหรือไกว ม้าไม้ ชิงช้า ม้านั่งโยก เป็นต้น

1.3 เครื่องเล่นสำหรับหมุน เช่น ม้าหมุน

1.4 ราวโหนขนาดเล็กสำหรับเด็ก

1.5 ต้นไม้สำหรับเดินทรงตัวหรือไม้กระดานแผ่นเดียว

1.6 เครื่องเล่นประเภทล้อเลื่อน เช่น รถสามล้อ รถลากจูง เป็นต้น

2. การเล่นทราย ทรายเป็นสิ่งที่เด็กๆ ชอบเล่นทั้งทรายแห้ง ทรายเปียก นำมาถือเป็นรูปต่างๆ ได้และสามารถนำวัสดุอื่นมาประกอบการเล่นตกแต่งได้ เช่น กิ่งไม้ เปลือกไม้ เปลือกหอย เป็นต้น

3. การเล่นน้ำ เด็กทั่วไปชอบเล่นน้ำมาก การเล่นน้ำนอกจากสร้างความพอใจและคลายความเครียดแล้วยังทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้อีกด้วย เช่น จำแนกเปรียบเทียบปริมาณ เป็นต้น

4. การเล่นสมมุติในบ้านตุ๊กตาหรือบ้านจำลอง จำลองแบบจากบ้านจริงๆ อาจทำด้วยเศษวัสดุประเภทผ้าใบ กระสอบป่านของจริงที่ไม่ได้ใช้แล้ว เช่น หม้อ เต้า ชาม เครื่องครัว สมมุติเป็นบุคคลในครอบครัว

5. การเล่นมุมช่างไม้ เด็กต้องการออกกำลังกายในการเคาะ ตอก กิจกรรมในการเล่นในมุมช่างไม้จะช่วยในการพัฒนากล้ามเนื้อให้แข็งแรง ช่วยฝึกในการใช้มือและประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตานอกจากนี้ยังฝึกให้รักงาน

6. การเล่นกับอุปกรณ์กีฬา เป็นการนำอุปกรณ์กีฬาให้เด็กเล่นอย่างอิสระเสรีหรือใช้ประกอบเกมการเล่นที่ให้อิสระแก่เด็กมากที่สุด ไม่มุ่งเน้นการแข่งขันหรือแพ้ ชนะ อุปกรณ์ที่นิยม เช่น ลูกบอล ห่วงยาง เป็นต้น

7. การเล่นเกมการละเล่น กิจกรรมการละเล่นที่จัดให้เด็กเล่น เช่น มอญซ่อนผ้า รีรีข้าวสาร แม่งู ไม่ควรนำเกมการละเล่นที่มีกติกายุ่งยากและเน้นการแข่งขันแพ้ชนะ จัดกิจกรรมให้เด็กเพราะเด็กจะเครียดและสร้างความรู้สึที่ไม่ดีต่อตนเอง

จุดประสงค์ของกิจกรรมกลางแจ้ง

1. พัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็กและการประสานสัมพันธ์กับอวัยวะต่างๆ
2. ส่งเสริมให้ร่างกายแข็งแรง สุขภาพดี
3. ส่งเสริมให้เกิดความสนุกสนาน ผ่อนคลายความเครียด
4. รู้จักปรับตนเอง เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น
5. เรียนรู้การระวังรักษาความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น
6. รู้จักการตัดสินใจและแก้ปัญหาด้วยตนเอง
7. ส่งเสริมความอยากรู้อยากเห็นสิ่งต่างๆ ที่รอบตัว
8. พัฒนาทักษะการเรียนรู้ต่างๆ เช่น การสังเกต การเปรียบเทียบการจำแนก เป็นต้น

แนวทางการจัดกิจกรรม

1. เด็กและผู้ดูแลเด็กร่วมสร้างข้อตกลง/กติกาในการเล่นทุกครั้งก่อนพาเด็กไปเล่นกิจกรรมกลางแจ้ง

2. จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเล่นกลางแจ้งให้พร้อม เช่น อุปกรณ์เล่นน้ำ เล่นทราย ลูกบอล เป็นต้น

3. การสาธิตการเล่นเครื่องเล่นสนามบางชนิด เช่น ชิงช้านั่งแกว่งไปมา

4. ให้เด็กเลือกเล่นอิสระตามความสนใจและให้เวลาเล่นนานพอสมควร

5. ขณะเด็กเล่น ผู้ดูแลเด็กต้องคอยดูแลความปลอดภัยและคอยสังเกตพฤติกรรมการเล่น การอยู่ร่วมกันกับเพื่อนอย่างใกล้ชิดหากพบว่าการเล่นอาจเกิดอันตราย ผู้ดูแลเด็กต้องชี้แนะทันที

6. เมื่อหมดเวลาให้เด็กช่วยดูแลเก็บของใช้หรือของเล่นให้เรียบร้อย

7. ให้เด็กทำความสะอาดร่างกาย

เกมการศึกษา เป็นการเล่นเกมที่ช่วยพัฒนาสติปัญญา มีกฎเกณฑ์กติกาต่างๆ สามารถเล่นคนเดียวหรือเล่นเป็นกลุ่มได้ ช่วยให้เด็กรู้จักสังเกต คิดหาเหตุผลและเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิรูปราง จำนวน เป็นต้น

จุดประสงค์ของเกมการศึกษา

1. ส่งเสริมการสังเกต เปรียบเทียบ
2. ส่งเสริมการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา
3. ส่งเสริมการคิดและหาเหตุผลและตัดสินใจแก้ปัญหา
4. ปลุกฝังให้มีคุณธรรมต่างๆ เช่น ความรับผิดชอบ การแข่งขัน

แนวทางการจัดกิจกรรม

1. ในกรณีการเล่นเกมใหญ่ ผู้ดูแลเด็กควรแนะนำ สาธิต/อธิบายวิธีเล่นเกมให้เด็กทราบ
2. ให้เด็กหมุนเวียนเข้ามาเล่นเป็นกลุ่มหรือเป็นรายบุคคลตามความเหมาะสม
3. ขณะเด็กเล่น ผู้ดูแลเด็กทำหน้าที่เป็นเพียงผู้แนะนำ
4. เมื่อเล่นเกมแต่ละชุดเสร็จแล้วฝึกให้เด็กเก็บให้เรียบร้อย

การเลือกใช้สื่อประกอบการจัดกิจกรรม สื่อ คือตัวกลางในการถ่ายทอดเรื่องราว เนื้อหาจากผู้ส่ง ไปยังผู้รับ ในการจัดกิจกรรม สื่อเป็นตัวกลางนำความรู้จากผู้ดูแลเด็กไปสู่เด็ก ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่วางไว้ช่วยให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง ทำให้สิ่งที่เป็นนามธรรมเข้าใจยาก กลายเป็นนามธรรมที่เข้าใจง่าย เรียนรู้ได้รวดเร็ว เพลิดเพลิน เกิดการเรียนรู้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองการนำสื่อมาใช้ส่งเสริมพัฒนาการเด็กก่อนวัยเรียนดังนี้

1. ใช้สื่อที่เป็นจริง สื่อธรรมชาติ
2. ใช้สื่อที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก
3. ใช้สื่อที่ปลอดภัยต่อตัวเด็ก
4. ใช้สื่อเพื่อพัฒนาเด็กในด้านต่างๆ ให้ครบทุกด้าน

สื่อการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาควรเน้นของจริงให้มากที่สุด ถ้าของจริงไม่สามารถหามาได้ จึงขอใช้สื่อจำลองขึ้นแทนตัวอย่างสื่อการประกอบกิจกรรมสำหรับเด็ก

1. กิจกรรมเสรีควรมีอุปกรณ์และเครื่องเล่นดังนี้

1.1 มุมบ้าน เครื่องใช้ในครัวที่เป็นของจริง ขนาดเล็กหรือของจำลอง เช่น เตา ครก
เขียง มีด พลาสติก หม้อ เครื่องแต่งกายบุคคลอาชีพต่างๆ ชุดผู้ใหญ่ชายและหญิง เป็นต้น

1.2 มุมร้านค้า จำพวกขวดหรือกล่องผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่ใช้แล้ว เครื่องคิดเลข ธนบัตร
จำลอง

1.3 มุมบล็อกลูกไม้บล็อกลูกขนาดต่างๆ ของเล่นจำลอง เช่น รถยนต์ เครื่องบิน เป็นต้น

1.4 มุมหนังสือ หนังสือ นิทานสมุดภาพ เครื่องเล่นเทป เทปนิทาน เป็นต้น

2. กิจกรรมสร้างสรรค์ ควรมีวัสดุอุปกรณ์ดังต่อไปนี้

2.1 การวาดภาพระบายสี มีสีเทียนแท่งใหญ่ สีไม้ สีน้ำ พู่กัน

2.2 การเล่นกับสี เช่น การเป่าสีกระดาษ หลอดกาแฟ สีน้ำ การหยดสีกระดาษ พู่กัน สี

น้ำ

2.3 การพิมพ์ภาพ มีเชือก เส้นด้าย ก้านกล้วย สีโปสเตอร์

2.4 การปั้น มีดินเหนียว แป้งโด แม่พิมพ์รูปต่างๆ

2.5 การพับ ฉีก ปะ เช่น กระดาษ กรรไกรปลายมน กาวน้ำ ฟ้าเข็มมือ

2.6 การประดิษฐ์เศษวัสดุ เช่น กล่องกระดาษ แกนกระดาษ เศษผ้า

2.7 การร้อย เช่น ลูกปัด หลอดปัด หลอดกาแฟ

3. เกมการศึกษา เช่น จับคู่รูปร่างที่เหมือนกัน จับคู่ภาพที่เป็นประเภทเดียวกัน

4. กิจกรรมเสริมประสบการณ์ สื่อของจริงที่อยู่ใกล้ตัวจากธรรมชาติหรือวัสดุท้องถิ่น เช่น
ดอกไม้ เปลือกหอย ใบไม้ สื่อที่จำลองขึ้น เช่น ลูกโลก ตุ๊กตาสัตว์ สื่อประกอบภาพ เช่น ภาพพลิก
ภาพโปสเตอร์ หนังสือ

5. กิจกรรมกลางแจ้ง มีเครื่องเล่นสนาม ที่เล่นทราย ที่เล่นน้ำมีภาชนะใส่น้ำ

6. กิจกรรมเคลื่อนไหวและเข้าจังหวะ เครื่องเคาะจังหวะ เช่น ฉิ่ง ฉาบ รัวขนาด
การเลือกซื้อสื่อ

1. เลือกให้ตรงกับจุดมุ่งหมาย

2. เลือกให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของเด็ก

3. เลือกให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม

4. มีวิธีการใช้ง่ายและนำไปใช้ได้หลายกิจกรรม

5. มีคุณภาพดีขนาดเหมาะสม

6. เลือกสื่อที่เด็กเข้าใจง่ายในเวลาสั้นๆ ไม่ซับซ้อน

7. เลือกสื่อเพื่อใช้ฝึก และส่งเสริมการคิดเป็น ทำเป็นและกล้าแสดงความคิดเห็นด้วย

ความมั่นใจ

การจัดหาสื่อ

1. จัดหาโดยการขอยืมจากแหล่งต่างๆ เช่น ศูนย์สื่อของโรงเรียนเอกชน
2. จัดซื้อสื่อ
3. ผลิตสื่อและเครื่องเล่นขึ้นใช้เอง

ขั้นตอนการดำเนินการผลิตสื่อสำหรับเด็ก

1. สำรวจความต้องการใช้สื่อให้ตรงจุดประสงค์ เนื้อหาและกิจกรรมที่จัด
2. การวางแผนการผลิต โดยกำหนดจุดมุ่งหมายและรูปแบบของสื่อให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของเด็ก สื่อนั้นจะต้องมีความคงทนแข็งแรง ประณีตและสะดวกต่อการใช้

3. ผลิตสื่อตามรูปแบบที่เตรียมไว้

4. นำสื่อไปทดลองใช้หลายๆ ครั้ง เพื่อหาข้อดีข้อเสียจะได้ปรับปรุงแก้ไข
5. นำสื่อที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้จริง

การใช้สื่อ ดำเนินการดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมก่อนใช้สื่อ มีขั้นตอนคือ

1.1 เตรียมตัวผู้ดูแลเด็ก

- 1.1.1 ต้องศึกษาจุดมุ่งหมาย และวางแผนการจัดกิจกรรมอะไรบ้าง
- 1.1.2 เตรียมจัดหาสื่อและศึกษาวิธีการใช้
- 1.1.3 จัดเตรียมสื่อและวัสดุอื่นๆ ที่ต้องใช้ร่วมกัน
- 1.1.4 ทดลองใช้สื่อก่อนนำไปใช้จริง

1.2 เตรียมตัวเด็ก

- 1.2.1 เร้าความสนใจให้เด็ก โดยใช้สื่อประกอบ
- 1.2.2 ให้เด็กมีความรับผิดชอบ รู้จักใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ ไม่ใช่ทำลาย เล่นแล้ว

เก็บให้ถูกที่

1.3 เตรียมสื่อให้พร้อมก่อนนำมาใช้

2. การนำเสนอสื่อเพื่อให้บรรลุผล ควรปฏิบัติดังนี้

- 2.1 การสร้างความพร้อมและความเข้าใจให้เด็กก่อนจัดกิจกรรมทุกครั้ง
- 2.2 ใช้สื่อตามลำดับขั้นตอนของแผนการจัดกิจกรรมที่กำหนดไว้
- 2.3 เปิดโอกาสให้เด็กได้ร่วมใช้สื่อ

ข้อควรระวังในการใช้สื่อ

1. วัสดุที่ใช้ต้องไม่มีพิษ ไม้หัก และแตกง่าย มีพื้นผิวเรียบ
2. ขนาด

2.1 มีขนาดใหญ่เกินไป ขาค่อการหยิบยก อาจตกลงมาเสียหายแตกเป็นอันตรายต่อเด็กใช้ไม่สะดวก เช่น กรรไกรขนาดใหญ่ โต๊ะ เก้าอี้ที่ใหญ่และสูงเกินไป

2.2 มีขนาดเล็กเกินไป เด็กอาจนำไปอมหรือกลืนให้ติดคอ เช่น ลูกบิด ลูกแก้ว

3. รูปทรง

3.1 รูปทรงแหลม

3.2 รูปทรงเหลี่ยม เป็นต้น

4. น้ำหนัก น้ำหนักมากเกินไปหรือหยิบไม่ไหวอาจตกลงมาเป็นอันตรายต่อตัวเด็ก

5. สื่อเป็นอันตรายต่อตัวเด็ก เช่น สารเคมี วัตถุไวไฟ

6. สีที่เป็นอันตรายต่อสายตา เช่น สีสะท้อนแสง

การประเมินการใช้สื่อ

1. สื่อนั้นช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้เพียงใด

2. เด็กชอบสื่อนั้นเพียงใด

3. สื่อนั้นช่วยให้การสอนตรงกับจุดประสงค์หรือไม่ ถูกต้องตามเนื้อหาและทันสมัย

หรือไม่

4. สื่อนั้นช่วยให้เด็กสนใจมากน้อยเพียงใด เพราะเหตุใด

การเก็บรักษาและซ่อมแซมสื่อ

1. การเก็บสื่อให้เป็นระเบียบและเป็นหมวดหมู่ตามลักษณะประเภทของสื่อ

2. ฝึกให้เด็กหยิบสื่อมาใช้เอง และเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย

3. ฝึกให้เด็กรู้ความหมายของรูปภาพ หรือสีที่เป็นสัญลักษณ์ แทนหมวดหมู่ประเภทสื่อ

เพื่อให้เด็กเก็บเข้าที่ได้ถูกต้อง

4. ตรวจสอบสื่อหลังจากที่ใช้แล้วทุกครั้ง ว่ามีสภาพสมบูรณ์ ครบถ้วน

5. ซ่อมแซมสื่อชำรุด และเติมส่วนที่ขาดหายไปให้ครบ

การพัฒนาสื่อ

1. ปรับปรุงสื่อให้ทันสมัยเข้ากับเหตุการณ์ ใช้ได้สะดวก ไม่ซับซ้อนเกินไปเหมาะสมกับวัยของเด็ก

2. รักษาความสะอาดของสื่อ ถ้าเป็นวัสดุที่ล้างน้ำได้ เมื่อใช้แล้วควรล้างเช็ดหรือปิดฝุ่นให้สะอาดเก็บไว้เป็นหมวดหมู่

3. ถ้าเป็นสื่อที่ผลิตขึ้นมาใช้เองและผ่านการทดลองใช้มาแล้ว ควรมีคู่มือการใช้สื่อ

4. พัฒนาสื่อที่สร้างสรรค์ ใช้ได้เอนกประสงค์ คือ เป็นได้ทั้งสื่อเสริมพัฒนาการและเป็นของเล่นสนุกสนานเพลิดเพลิน

นิทานสำหรับเด็กปฐมวัย

ความเหมาะสมของนิทานสำหรับเด็กปฐมวัย ต้องคำนึงถึงความสนใจ การรับรู้และความสามารถตามวัยของเด็กเป็นสำคัญ จึงเกิดประโยชน์ที่แท้จริงต่อการเรียนรู้ของเด็ก เด็กจะเริ่มรับรู้นิทานจากภาพที่มองเห็นและเสียงที่ได้ยิน โดยไม่รู้ความหมายไปที่ละเล็กทีละน้อย จนสามารถเชื่อมโยงและคำบอกเล่าที่ได้ยิน ตลอดจนจดจำเนื้อหาและเรื่องราวต่างๆ ที่นำไปสู่การอ่านตัวหนังสือได้อย่างมีความหมายต่อไป

ประโยชน์ของการเล่านิทาน

1. เสริมสร้างความรักความผูกพันระหว่างพ่อแม่ลูก
2. เรียนรู้ภาษาได้เร็ว รักการอ่านหนังสือ
3. สร้างสมาธิให้เด็ก
4. สร้างให้เด็กเป็นคนดีมีคุณธรรม
5. สร้างให้เด็กมีจินตนาการ

หลักการเลือกหนังสือนิทาน

1. เหมาะสมกับวัย เด็กในแต่ละวัยจะมีความสนใจฟังเรื่องราวต่างๆ แตกต่างกันไปตามความสามารถในการรับรู้และประสบการณ์ที่ได้รับดังนี้

1.1 นิทานเด็กแรกเกิด – 1 ปี ควรเป็นหนังสือภาพที่เป็นภาพเหมือนรูปสัตว์ ผักผลไม้สิ่งของในชีวิตประจำวัน เป็นภาพเดี่ยวๆที่มีชีวิตชีวา อาจทำด้วยผ้าหรือพลาสติก หนานุ่ม ให้เด็กหยิบเล่นได้

1.2 นิทานเด็ก 1 – 2 ปี ควรเป็นหนังสือภาพหรือเรื่องสั้นมีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับตนเอง ครอบครัวหรือสัตว์เลี้ยง รูปเล่มขนาดพอมือจับมือได้

1.3 นิทานเด็ก 2 – 4 ปี ควรเป็นนิทานเรื่องราวที่ใกล้ตัว เป็นเรื่องในชีวิตจริงเด็กจะชอบฟังคำคล้องจอง เพลงปริศนาคำทาย ดังนั้นนิทานควรเป็นนิทานบทหรือกรองสั้นๆ มีภาพประกอบที่มีรายละเอียดไม่มากนัก มีสีสันสดใส รูปเล่มอาจมีขนาดใหญ่ขึ้นพอมือเด็กจับ

1.4 นิทานเด็ก 4 – 6 ปี ควรเป็นเรื่องสั้นๆเข้าใจง่าย ส่งเสริมจินตนาการและความจริงอยู่บ้าง เนื้อเรื่องสนุกสนานน่าติดตาม มีตัวละครเอกเพียงตัวเดียวและละคร่วมอีก 2 – 3 ตัว มีภาพประกอบที่มีสีสันสดใสสวยงาม มีตัวอักษรบรรยายเนื้อเรื่องไม่มากจนเกินไป และมีขนาดใหญ่พอควรใช้ภาษาที่ง่าย

2. ประโยชน์ที่เด็กได้รับ การเลือกหนังสือต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่เด็กจะได้รับในการส่งเสริมพัฒนาการและเรียนรู้ของเด็กด้วย เช่น การสอนให้รู้จักเรียกชื่อต่างๆ เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออก พัฒนาความคิดจินตนาการให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อเด็กให้ความสนุกสนานเป็นต้น

3. เนื้อหาและลักษณะของรูปเล่ม นิทานหรือหนังสือที่ดีสำหรับเด็กปฐมวัยควรเป็นเรื่องสั้นๆ ง่ายๆ ไม่ซับซ้อน มีจุดเด่นของเรื่องจุดเดียว เด็กดูภาพหรือฟังเรื่องราวเข้าใจได้และสนุกสนานมีเนื้อเรื่องที่ชัดเจนและชวนติดตาม เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็กหรือธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ไม่มีการบรรยายเนื้อเรื่อง ควรมีลักษณะเป็นบทสนทนาโต้ตอบระหว่างตัวละคร ใช้ภาษาที่ถูกต้องเข้าใจง่ายต่อตัวอักษรที่มีขนาดใหญ่ ใช้สีเข้มอ่านได้ชัดเจน มีภาพประกอบที่สอดคล้องกับเนื้อเรื่องเป็นภาพที่มีสีสันสวยงามมีชีวิตชีวา ส่วนใหญ่เป็นภาพเขียนหรือวาด มีจำนวนประมาณ 20 - 30 หน้า

วิธีการเล่านิทานและเรื่องราวสำหรับเด็ก เมื่อเลือกเรื่องราวที่เหมาะสมกับเด็กได้แล้ว วิธีการเล่านิทานหรือเรื่องราวเพื่อให้เด็กเกิดความสนใจติดตามฟังเนื้อเรื่องจนจบ จำเป็นต้องทำให้เหมาะสมกับเรื่องที่จะเล่าด้วยในการเล่านิทานจะมี 2 วิธี ดังนี้

1. การเล่านิทานโดยไม่มีอุปกรณ์ เป็นการเล่านิทานโดยไม่มีการบอกเล่าด้วยน้ำเสียงและลีลาของผู้เล่ามีรายละเอียดดังนี้

1.1 การขึ้นต้นเนื้อเรื่องที่จะเล่าควรดึงดูดความสนใจของเด็ก โดยค่อยๆ เริ่มเล่าด้วยน้ำเสียงและลีลาของการเล่าช้าๆ และเริ่มเร็วขึ้นจนเป็นการเล่าด้วยจังหวะปกติ

1.2 เสียงที่ใช้ควรดัง และประโยคที่เล่าควรแบ่งเป็นประโยคที่สั้นๆ ได้ใจความการเล่าดำเนินไปอย่างราบรื่น ไม่ควรเว้นจังหวะการเล่าให้นานจะทำให้เด็กเบื่อ อีกทั้งไม่ควรมีคำถามหรือคำพูดอื่นๆ ที่เป็นการขัดจังหวะทำให้เด็กหมดสนุก

1.3 การใช้น้ำเสียง สีหน้า ท่าทางควรแสดงออกให้สอดคล้องกับลักษณะของตัวละครไม่ควรพูดเนือยๆ เรื่อยๆ เพราะทำให้ขาดความตื่นเต้น

1.4 นั่งเก้าอี้ให้เหมาะสมกับสายตาเด็ก

1.5 ใช้เวลาในการเล่าไม่ควรเกิน 15 นาที

1.6 ให้โอกาสเด็กได้คิดและวิจารณ์เรื่องที่เล่า

2. การเล่าเรื่องโดยมีอุปกรณ์ช่วย อุปกรณ์ที่ใช้ช่วยในการเล่าเรื่องมีหลายประเภท มีดังนี้

2.1 สิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก ซึ่งสามารถนำมาเล่าเรื่องราวประสบการณ์ให้เด็กอุปกรณ์ที่เป็นสิ่งแวดล้อม ได้แก่ สัตว์ พืช บุคคลสำคัญ สถานที่สำคัญ ข้าว ตลอดจนสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ

2.2 วัสดุเหลือใช้ เช่น ภาพจากหนังสือนิตยสาร กิ่งไม้ ใบไม้

2.3 ภาพ เช่น ภาพแผ่นเดียวหรือทำเป็นแผ่นภาพพลิกหลายๆแผ่น ขนาดใหญ่พอสมควรมีเนื้อเรื่องเขียนไว้ด้านหลัง

2.4 หุ่นจำลองทำเป็นหุ่นมือ หุ่นเชิด หุ่นชัก

- 2.5 สไลด์ประกอบการเล่าเรื่อง
- 2.6 หน้ากากทำเป็นรูปละคร
- 2.7 เทปนิทานหรือเรื่องราว
- 2.8 นิ้วมือประกอบการเล่าเรื่อง (ส่งเสริมและพัฒนาเด็กปฐมวัย. 2551 : 65-82)

5.4 ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน

ผู้ดูแลเด็กนอกจากเป็นบุคคลที่รักเด็ก รักษานการดูแลเด็กแล้วยังทำหน้าที่เป็นผู้ประสานกับบุคคลฝ่ายต่างๆ ควรกระตุ้นหรือรื้อฟื้นที่จะพัฒนาเด็กของตนให้ได้รับการปลูกฝังที่เหมาะสม สอดคล้องกับหลักการในการพัฒนาเด็ก ดังนั้นผู้ดูแลเด็กมีหน้าที่ต้องประสานงาน ขอความร่วมมือประชาสัมพันธ์ ตลอดจนเป็นคนกลางสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับทุกฝ่ายโดยเฉพาะผู้ปกครองเด็ก

ผู้ปกครองเด็กเป็นคนสำคัญ และเป็นผู้มีอิทธิพลอย่างยิ่ง ต่อการพัฒนาการของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก วิธีการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองที่บ้าน ย่อมสนับสนุนหรือสกัดกั้นประโยชน์ที่เด็กจะได้รับการเลี้ยงดูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แล้วแต่การอบรมเลี้ยงดูในศูนย์เด็กเล็กแล้วแต่ว่าการอบรมเลี้ยงดูนั้นจะไปในทิศทางที่สอดคล้องหรือขัดแย้งกับประสบการณ์ที่จะจัดให้แก่เด็กได้หรือไม่ ดังนั้นผู้ดูแลเด็กจำเป็นต้องทราบความสำคัญในการประสานงานผู้ปกครอง ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพของผู้ปกครองในการเลี้ยงดูให้ได้ผลดีซึ่งแนวทางในการประสานงานกับผู้ปกครอง มีดังนี้

1. การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองช่วยให้ผู้ดูแลเด็กสนิทสนมคุ้นเคยและทราบความสัมพันธ์ภายในครอบครัวของเด็ก รวมทั้งการได้รับข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็กมากยิ่งขึ้น วิธีการปฏิบัติที่จะช่วยให้เกิดผลสำเร็จ อาจทำได้หลายวิธี ดังนี้

- 1.1 การพูดคุยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง

- 1.2 ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเด็กขณะอยู่ที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ผู้ปกครองทราบ

- 1.3 ติดตามซักถามผู้ปกครองถึงพฤติกรรมของเด็กที่บ้าน

- 1.4 ชี้แจงให้คำปรึกษาแนะนำการอบรมเลี้ยงดูเด็กแก่ผู้ปกครอง โดยการพูดคุย การทำบอร์ดให้ความรู้ และให้ผู้ปกครองร่วมทำกิจกรรมพร้อมกับเด็กเพื่อจะได้เข้าใจการเรียนรู้ของเด็ก

- 1.5 เป็นตัวกลางเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองด้วยกัน

2. การพัฒนาเด็ก

2.1. กระตุ้นให้ผู้ปกครอง เห็นความสำคัญในการพัฒนาเด็กเพื่อช่วยให้เด็กเจริญเติบโตทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สติปัญญาได้เต็มที่ ตามศักยภาพของเด็กแต่ละคนกระตุ้นให้เด็กเรียนรู้ในสิ่งใหม่ๆ และมีท่าทีต่อความกระตือรือร้นของเด็กที่เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ

2.2 ให้ผู้ปกครองคอยให้กำลังใจ และแนะนำให้เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้โลกภายนอก

2.3 แนะนำให้ผู้ปกครองจัดบ้านให้เอื้อต่อความกระตือรือร้นในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ และจัดสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย

2.4 ดำเนินงานยืดหยุ่นตามความต้องการของผู้ปกครองที่ไม่ขัดหรือแย้งกับวัตถุประสงค์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.5 สร้างจิตสำนึกในภาระหน้าที่และให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็กเพื่อให้เด็กมีความสุข มีความมุ่งมั่น ที่จะเรียนรู้ และทำสิ่งที่ดีงามตามความคาดหวังของทั้งทางบ้านและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.6 เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ให้ข้อเสนอแนะและสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เช่น ช่วยสร้าง ซ่อมแซมหรือจัดสภาพแวดล้อม ช่วยหาทุนจัดหาสื่อและอาหารเสริมให้แก่เด็ก

3. วิธีสังเกตเด็ก

เด็กจะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนตามความหวังของผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครองต้องเข้าใจและต้องศึกษาพฤติกรรมของเด็ก โดยหมั่นสังเกตเด็กตั้งแต่ การกิน การเล่น การนอน การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ระหว่างพี่น้อง เพื่อน หรือบุคคลอื่นๆ การสังเกตเด็กจะช่วยให้ผู้ปกครองเข้าใจว่า เด็กทำอะไรได้เพียงใด เขาต้องการอะไร เขามีความคิดอย่างไร เพื่อผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครองจะช่วยให้เด็กได้แสดงความสามารถ ส่งเสริมสิ่งที่เด็กมีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้นหรือปรับเปลี่ยนส่วนที่ควรแก้ไขทีละน้อย โดยไม่มีบีบบังคับจนไม่สามารถแก้ไขได้

4. วิธีสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์กับเด็ก

ผู้ปกครองควรใช้ภาษาที่สุภาพ อ่อนโยนและเห็นอกเห็นใจ ไม่เถียงวาทถ ยึดหยุ่นผ่อนปรน แต่เข้มในสิ่งที่เป็กฎหรือวินัย รู้จักให้คำพูดในการเสริมสร้างกำลังใจและช่วยุ้ให้เกิดความต้องการที่จะแก้ไขและพัฒนาตนเองยอมรับข้อคิดเห็นข้อผิดพลาดและยินดีปรับปรุงแก้ไข

5. กิจกรรมเล่นกับลูกที่บ้าน

5.1 แนะนำให้ผู้ปกครองนำของเล่นให้เด็กอย่างเหมาะสมกับวัยและความสนใจ

5.2 ชี้แนะวิธีการเล่นอย่างถูกต้อง

5.3 ให้ความสำคัญกับการปล่อยให้เด็กเล็กอยู่คนเดียว เล่นเป็นกลุ่มหรือเล่นกับผู้ใหญ่

5.4 ขอมเสียเวลาในการทำความสะดวกสถานที่หรือทบทวนการเล่นของเด็กที่อาจส่งเสียงรบกวนและถ้าการเล่นของเด็กอาจส่งผลเสียหรืออาจเกิดอันตรายควรรีบชี้แจงแนะนำ

6. ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

6.1 แนะนำให้ผู้ปกครองรู้จักจัดกิจกรรมของเด็กว่าเป็นอย่างไร โดยให้ผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรม

6.2 อธิบายให้ผู้ปกครองทราบว่ากิจกรรมแต่ละกิจกรรมมีคุณค่าส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย คุณธรรม สติปัญญา บุคลิกภาพและสังคมได้เป็นอย่างดี

6.3 จัดทำเอกสารประกอบภาพ มีคำอธิบายสั้นๆ เพิ่มให้ผู้ปกครองเข้าใจประโยชน์ของกิจกรรมดีไว้ที่มุมผู้ปกครอง

6.4 ขอความร่วมมือจากผู้ปกครองจัดหาวัสดุบางอย่าง เช่น วัสดุเหลือใช้ของเล่นเก่าๆ เพื่อนำมาจัดกิจกรรมให้เด็ก

6.5 อธิบายให้ผู้ปกครองเข้าใจว่า ควรจัดกิจกรรมง่ายๆ ให้กับเด็กที่บ้านด้วย

7. การประชุมผู้ปกครอง

7.1 กระตุ้นให้ผู้ปกครองตระหนักว่า การประชุมเป็นหน้าที่สำคัญที่ผู้ปกครองต้องปฏิบัติเพราะเป็นการร่วมมือระหว่างผู้ปกครองกับผู้ดูแลเด็กทำงานเพื่อเด็ก

7.2 เมื่อเชิญผู้ปกครองเข้าประชุมพูดให้ตรงประเด็น สร้างบรรยากาศเป็นกันเองไม่ทำให้ผู้ปกครองรู้สึกต่อต้าน

7.3 ไม่วิพากษ์วิจารณ์หรือแสดงทัศนคติที่ไม่ดีต่อเด็ก

7.4 พูดให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญที่จะร่วมมือกับผู้ดูแลเด็กที่จะแก้ไขปัญหาเด็ก

7.5 กระตือรือร้นไม่เพิกเฉยต่อปัญหาของเด็กรีบแจ้งปัญหาให้ผู้ปกครองทราบเพราะถ้าปล่อยไปจะทำให้แก้ไขยาก

7.6 หลีกเลี่ยงการตัดสินพฤติกรรมของเด็กเพราะอาจให้ข้อมูลผิดๆ

7.7 ให้กำลังใจผู้ปกครองในการหาทางช่วยเหลือแก้ไขปัญหา ไม่ใช่คำพูดที่จะทำให้ผู้ปกครองรู้สึกว่าคุณด่าหนิ

7.8 เตรียมผลงานของเด็กให้ผู้ปกครองชม

7.9 แสดงความอ่อนน้อม สร้างความไว้วางใจและศรัทธาให้กับผู้ปกครองโดยไม่นำความลับหรือปัญหาของผู้ปกครองหรือเด็กไปเปิดเผยให้เสียหาย (ส่งเสริมและพัฒนาเด็กปฐมวัย.

สภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลคำใหญ่ อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลคำใหญ่ได้จัดตั้งตามนโยบายการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 78 และ พระราชบัญญัติ กำหนดขั้นตอนการกระจาย อำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542 มาตรา 30 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระจายโอกาส การพัฒนาความร่วมมือให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและเป็นไปตามพัฒนาการแห่งวัย และความต้องการของชุมชน ในการลดภาระการใช้จ่าย

เทศบาลตำบลคำใหญ่จึงมองเห็นความสำคัญของการศึกษาจึงได้ประกาศรับสมัครเด็กเล็กเข้าเรียน โดยเปิดทำการเรียนการสอนครั้งแรก เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2544 โดยอาศัยสถานที่โรงจอดรถเทศบาลตำบลคำใหญ่ เป็นที่ทำการเรียนการสอนชั่วคราว เปิดทำการสอน 1 ห้องเรียน มีนักเรียน 51 คน โดยมีครูจ้างลูกจ้างชั่วคราว ทำหน้าที่ ครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 3 คน คือ 1. นางสาว อรนุช เลิศนา 2. นางสาวพรจิรา แก้วสีนวล 3. นางสาววราภรณ์ ไชยบุรณ์

ปัจจุบันศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลคำใหญ่ได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนระดับชั้นเตรียมอนุบาล , ชั้นอนุบาล1 , ชั้นอนุบาล2 , และชั้นอนุบาล3 ซึ่งมีทั้งหมด 4 ห้องเรียน รวมนักเรียนทั้งหมด 147 คน และมี บุคลากรทางการศึกษา 2 คน เจ้าหน้าที่ธุรการ 1 คน ครูผู้ดูแลเด็ก 6 คน ข้าราชการพัฒนาเด็กเล็ก 1 คน และแม่บ้านจ้างเหมาบริการ 1 คน

1. สถานที่ตั้งและจำนวนพื้นที่

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลคำใหญ่ ตั้งอยู่ที่บ้านคำใหญ่ หมู่ที่ 7 ตำบลคำใหญ่ อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์

2. อาคารเรียนและอาคารประกอบ

2.1 อาคารเรียนถาวร	2	หลัง
2.2 อาคารอเนกประสงค์	1	หลัง
2.3 ห้องน้ำห้องส้วม	2	หลัง

3. ปรัชญา

จัดการให้เด็กมีพัฒนาการครบถ้วนตามวัย โดยให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงลงมือปฏิบัติและสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเอง ทั้งนี้ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาส่งเสริมกระบวนการจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับความสนใจของเด็ก

เป็นรายบุคคล และความต้องการของชุมชนในท้องถิ่น โดยเน้นให้เด็กมีคุณธรรม จริยธรรม เป็นพลเมืองที่ดีของสังคม

4. วิสัยทัศน์

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลคำใหญ่ ต้องมีมาตรฐาน มุ่งพัฒนาการเด็ก ให้เป็นเลิศทางพัฒนาการ ร่วมประสานกับชุมชน

5. การกิจ

5.1 จัดกิจกรรมส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้เตรียมความพร้อมทั้ง 4 ด้าน ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และสติปัญญา

5.2 จัดกิจกรรมส่งเสริมความมีระเบียบ วินัย คุณธรรมและจริยธรรม

5.3 จัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ ด้านร่างกายและสุนิษย์ที่ดี

5.4 จัดกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมเพื่ออยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข

5.5 พัฒนาคู่มือดูแลเด็กและบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ความสามารถตามศักยภาพและแบบอย่างที่ดี

5.6 พัฒนาสภาพแวดล้อม สื่อ อุปกรณ์ให้เหมาะสม ปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้

5.7 จัดกิจกรรมส่งเสริมสุนทรียภาพ ทางด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว

5.8 พัฒนาระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ และชุมชนมีส่วนร่วม

6. เป้าหมาย

6.1 เด็กทุกคนมีร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุนิษย์ที่ดี

6.2 เด็กทุกคนมีระเบียบวินัย คุณธรรมและจริยธรรม

6.3 เด็กทุกคนได้เข้าร่วมกิจกรรมที่หลากหลาย เหมาะสมกับวัยและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

6.4 ครูผู้ดูแลเด็กและบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาศักยภาพและเป็นแบบอย่างที่ดี

6.5 พัฒนาสภาพแวดล้อมสื่ออุปกรณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม ปลอดภัย และส่งผลที่ดีต่อการเรียนรู้ของเด็ก

6.6 เด็กทุกคนได้แสดงออกด้านศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว ทางร่างกายตามจินตนาการได้ตามศักยภาพ

6.7 สังคมและชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า เด็กในวันนี้คือผู้ใหญ่ในวันหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กคือบ้านหลังที่สองของเด็ก หากได้รับการพัฒนาดี เด็กในวันนี้จะเป็นพื้นฐานให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่องสภาพจริงกับสภาพที่คาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลคำใหญ่ อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้เสนองานวิจัยในประเทศและต่างประเทศดังนี้

1. งานวิจัยในประเทศ

วิชชุดา งามปลอด (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนอนุบาลเอกชนจังหวัดสุราษฎร์ธานีและงานวิจัยพบว่าผู้ปกครองมีความคาดหวังต่อการจัดการศึกษาในระดับอนุบาล โดย ด้านการจัดประสบการณ์และกิจกรรมการเรียนการสอนคาดหวังให้เตรียมความพร้อมเพื่อการเรียนต่อในระดับประถมศึกษาโดยเสริมให้กล้าแสดงออกและมีทักษะในการติดต่อกับผู้อื่น การให้การบ้านเป็นการให้ทุกวันเป็นการคิดตัวเลขคิดพยัญชนะ เสริมทักษะทางคณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษเน้นคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ ด้านครูผู้สอนคาดหวังให้อาใจใส่ต่อเด็กมีความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก ด้านสื่อการเรียนการสอนคาดหวังคาดหวังให้ใช้สื่อประเภทเสริมความพร้อมทางคณิตศาสตร์และกิจกรรมอื่นๆ โรงเรียนควรจัดหาสื่อมากกว่าที่จะผู้ปกครองช่วยเหลือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมคาดหวังให้ห้องเรียนที่ถูกต้องสุขลักษณะ อากาศถ่ายเทได้สะดวก มีเครื่องเล่นสนามไว้ที่ที่เหมาะสม ด้านการอำนวยความสะดวกและบริการอื่นคาดหวังให้บริการจัดอาหารว่างและอาหารกลางวันให้ถูกต้องตามหลักโภชนาการ อาคารเรียนควรเป็นเอกเทศแยกจากอาคารอื่น โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้าร่วมชมกิจกรรมของนักเรียน ด้านการประเมินผลคาดหวังให้ทำการประเมินผลเดือนละครั้ง โดยใช้วิธีการตรวจสอบผลงานเด็กและการสังเกตและนำเอาผลการประเมินไปพัฒนาเด็กให้ดีขึ้น

วัชรารณณ์ พัทธฉิมเมธิ (2546 : 74) ได้กล่าวว่า ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กนั้น ครูที่มีบุคลิกภาพที่ดี เอาใจใส่มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับเด็ก โดยครูมอบความรักความอบอุ่นให้แก่เด็ก ใช้คำพูดสร้างสรรค์ให้คำยกย่อง ชมเชย ให้กำลังใจ คอยตักเตือนอบรมบ่มนิสัยให้แก่เด็ก สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นประสบการณ์ที่ดีที่เด็กจะได้รับจากครู ดังนั้นผู้ปกครองจึงมีความคาดหวังเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านครูผู้สอน ซึ่งครูผู้สอนเด็กอนุบาลนั้นมีบทบาทหน้าที่

แตกต่างจากครูประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษา เนื่องจากต้องทำหน้าที่เป็นทั้งบิดามารดาและเพื่อน ดังนั้นครูผู้สอนระดับปฐมวัยจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ผู้ปกครองจึงมีความคาดหวังต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ด้านครูผู้สอนมากเป็นอันดับหนึ่ง

เด็กในระดับปฐมวัยเป็นวัยที่มีลักษณะแตกต่างจากวัยอื่น เป็นวัยที่ยังไม่มีความพร้อมในการที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นวัยที่ต้องการความช่วยเหลือจากบิดา มารดา หรือผู้ที่ให้การอบรมเลี้ยงดู ดังนั้นเด็กจึงต้องการบิดา มารดา ต้องการความรักความอบอุ่น ความเอาใจใส่ที่ดีจากบิดา มารดาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก สิ่งเหล่านี้เป็นความรักอันลึกซึ้งซึ่งระหว่างบิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยายและคนอื่นๆที่ได้อบรมเลี้ยงดู

ศศิธร เกิดเนตร์ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า

1. ความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนระดับปฐมวัยเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับกลาง โดยด้านการจัดสภาพแวดล้อมค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุดและด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองค่าเฉลี่ยต่ำสุด ความคาดหวังการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการจัดสภาพแวดล้อมค่าคะแนนเฉลี่ยและด้านครูผู้สอนค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด

2. เมื่อเปรียบเทียบสภาพการจัดการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยพบว่า ความสัมพันธ์กับนักเรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่พบว่าอาชีพและวุฒิการศึกษาแตกต่างกันมีสภาพความคาดหวังในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยแตกต่างกัน

นิทัศน์ กตัญญูคุณานนท์ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลร่องกวาง อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่ พบว่า การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลร่องกวาง ด้านบุคลากรทุกกลุ่มตัวอย่าง คือ คณะผู้บริหาร สมาชิกสภาเทศบาล ผู้ปกครองเด็ก ผู้ดูแลเด็ก คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลร่องกวาง ข้าราชการท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต่างมีความพึงพอใจในการปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบของบุคลากรในระดับดีมาก พอใจในการพัฒนาการเด็กให้เป็นไปตามขั้นตอนผู้ดูแลเด็กและผู้ช่วยผู้ดูแลเด็กมีความรู้ความสามารถเจ้าหน้าที่ส่วนส่งเสริมมีความเข้าใจวิธีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ด้านวัสดุอุปกรณ์ความพึงพอใจในการตอบแบบสอบถามทุกกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญไม่แตกต่างกันเพราะวัสดุอุปกรณ์เป็นสื่อที่ช่วยให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความพร้อมไม่ว่าความน่าอยู่ความสวยงาม ความแข็งแรงปลอดภัยของอาคารสนามเด็กเล่นที่ใช้เสริมสร้างพัฒนาการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยซึ่งอยู่ในเกณฑ์ระดับดีมาก ด้านงบประมาณมีการจัดสรร

เงินงบประมาณนอกเหนือจากส่วนกลางที่ได้อุดหนุนให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในแต่ละแห่งในส่วน
โภชนาการทั้งอาหารกลางวันและอาหารเสริมนม อาหารว่าง ซึ่งผู้ปกครองและคณะกรรมการ
บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งในการจัดสรรงบประมาณส่วนนี้ เพราะทำให้
พัฒนาการทางด้านร่างกายของเด็กเจริญเติบโตตามมาตรฐานเด็กไทย ทั้งแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่าย
ให้กับผู้ปกครอง โดยที่ผู้ปกครองไม่ต้องเสียค่าตอบแทนใดๆ ทั้งสิ้น ด้านบริหารงานวิชาการใน
ส่วนนี้ยังต้องมีการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพให้มากขึ้นเพราะเป็นการพัฒนาสมองให้ผู้เรียน

วันเพ็ญ เคนบุญ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารจัดการศูนย์พัฒนา
เด็กเล็กของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลสามง่าม จังหวัดพิจิตร ผลการวิจัยพบว่า ความ
ต้องการและความพึงพอใจของประชาชนในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบล
สามง่าม ด้านการบริหารของคณะกรรมการเทศบาล ด้านการจัดสรรงบประมาณ ด้านหลักสูตรการ
เรียนการสอน ด้านการจัดสถานที่ และด้านสภาพแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ในระดับปาน
กลาง โดยให้ความสำคัญต่อด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ทั้งในประเด็นความต้องการและความ
พึงพอใจต่อการบริหารจัดการมากกว่าด้านอื่นๆ

พรเทพ วิจิตรพงษา (2550 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องความพร้อมของ
เทศบาลตำบลวัดโบสถ์ ในการจัดการศึกษาปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมความพร้อมใน
การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของเทศบาลตำบลวัดโบสถ์ด้านโครงสร้างองค์กรและการบริหาร
จัดการ อยู่ในระดับมาก ภาพรวมด้านงบประมาณอยู่ในระดับมาก ภาพรวมด้านบุคลากร อยู่ใน
ระดับปานกลาง ภาพรวมด้านวัสดุอุปกรณ์และสถานที่ อยู่ในระดับมาก ภาพรวมด้านหลักสูตร
และการสอน อยู่ในระดับปานกลาง และภาพรวมด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน อยู่ในระดับปาน
กลางและชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการศึกษาและส่งเสริมสนับสนุนให้มีสื่อ อุปกรณ์
ประกอบการเรียนรู้อย่างเพียงพอ เมื่อพิจารณาผลการศึกษาทั้ง 6 ด้านแล้วเทศบาลตำบลวัดโบสถ์มี
ความพร้อมในการจัดการศึกษาปฐมวัยในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง จึงมีความพร้อมในการจัด
การศึกษาปฐมวัย

สมบัติ เขียวนิล (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบความคาดหวังของ
ผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอปะคำ
จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองมีความคาดหวังต่อการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาพ
รวมอยู่ในระดับมาก รายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดคือ ด้านบุคลากรและอีก 3 ด้านอยู่ในระดับมาก
เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อม ด้านวิชาการและด้าน
ความสัมพันธ์กับชุมชน

อรอุมา สีนสุ (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองมีความคาดหวังต่อการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในภาพรวมอยู่ในระดับมากและพิจารณารายด้านพบว่าด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยมีความคาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด

ราตรี นาสาทร (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเล่า อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมผู้ปกครองมีความคาดหวังในระดับมากเมื่อเรียงลำดับดังนี้ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยถือว่าเป็นรากฐานการศึกษาที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพเพราะเป็นการพัฒนาความพร้อมของเด็กทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ สติปัญญา อารมณ์ บุคลิกภาพ และสังคมตามวัยและตามความสามารถของแต่ละบุคคล

2. งานวิจัยต่างประเทศ

พีเตอร์ (Peter. 1978:7215-A) ได้ศึกษาวิจัยถึงพัฒนาการของเด็กแรกเริ่มในประเทศเปรู ผลการวิจัยพบว่า การให้การศึกษาแก่เด็กเล็กไม่ค่อยได้ผลเต็มที่นัก เนื่องจากหลักสูตรไม่ได้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลไว้ด้วย กลยุทธ์ที่ดีในการสอนเด็กก็คือ ต้องรู้ว่าธรรมชาติของเด็กวัยนี้ต้องการอะไร ประสบการณ์ที่ได้มาที่บ้านของเด็กแต่ละคนมีอะไรบ้าง การให้การศึกษาแก่เด็กเล็กจึงจะสมบูรณ์ยิ่งขึ้น การ์เซีย (Garcia. 1986:3593-A) ได้ศึกษาเพื่อเสนอความคิดเห็นในการวางแผนการจัดหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัยเปอร์โตริกัน ผลของการวิจัยครั้งนี้ได้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ คือ ด้านหลักสูตร ควรสอนให้เด็กทราบถึงวัฒนธรรมและภูมิใจในการเป็นพลเมืองของประเทศตนเอง และควรจัดให้เด็กมีกิจกรรมและประสบการณ์ ด้านการเรียนการสอน ควรควรเป็นผู้มีวุฒิทางการสอนอนุบาลโดยเฉพาะ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน ควรมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด (สุภารัตน์ แซ่ซี้. 2542: 32)

เบค्ली (Beckly. 1986 : 1587-A) ได้ทำการค้นคว้าวิจัยเรื่อง การจัดตารางกิจกรรมประจำวันในโรงเรียนอนุบาล ตัวเลือกและผลที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่ามีความแตกต่างในผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนที่จัดตารางกิจกรรมประจำวันแบบครึ่งวันทุกวัน เต็มวันบางวัน และแบบเต็มวันทุกวันให้กับนักเรียน ซึ่งผลปรากฏ

ออกมาในรูปแบบแตกต่างกันไป และสรุปคือ การจัดตารางกิจกรรมประจำวันแบบเต็มวันทุกวัน ให้ผลดีมากกว่าแบบอื่นๆ สามารถใช้เวลาในการทำกิจกรรมสร้างเสริมได้มากกว่าแบบอื่นๆ และผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะว่าการจัดการศึกษาปฐมวัยนั้นเป้าหมายของการศึกษาและผู้บริหารโรงเรียน คือ คุณภาพของการศึกษาจึงควรมีการทำวิจัยอย่างต่อเนื่องในเรื่องการจัดตารางกิจกรรมประจำวันของโรงเรียน และการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อพัฒนาเด็กเนื่องจากประเภทของการจัดตารางกิจกรรมที่นำมาให้กับนักเรียนเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งของการจัดประสบการณ์ เนื้อหาหลักสูตรและครูผู้สอน ซึ่งเป็นทรัพยากรที่ดีที่สุด (วิชชุดา งามปลอด. 2540 : 40)

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นเรื่องการเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ เพื่อพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาเพื่อจะช่วยเหลือพัฒนาเด็กให้พร้อมที่จะเรียนในระดับที่สูงขึ้น ขณะเดียวกันสถานศึกษาจะต้องศึกษาความคาดหวังในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองด้านอื่นๆ เช่น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน บุคลากร สื่อการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อม การอำนวยความสะดวกและบริการอื่นๆ ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน สถานศึกษาและผู้ปกครองเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการบริหารจัดการและจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองและอยู่บนพื้นฐานการศึกษาที่ถูกต้องเพื่อเป็นประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน